

Leo Kaila — Unto Rätty

OPI LYHENTÄMÄÄN

Pikakirjoituksen lyhennysoppi ja harjoituskirja yksinkertaistetun järjestelmän pohjalta

Uudenaikainen pikakirjoituksen jatko-opas, joka on tarkoitettu kaikille alkeiskurssin käyneille. Kirjassa esitetään helppotajuisesti ja havainnollisesti tavallisimmat lyhenteet sekä lyhentämiskeinot. Lukuihin liittyvät harjoitustekstit on kirjoitettu myös pikakirjoituksella. Niiden avulla voidaan paitsi harjoitella lyhentämistä myös kehittää kirjoitusnopeutta. Kirjan käyttökelpoisuutta lisää loppuun liitetty laaja aakkosellinen lyhenluettelo.

»Kirjan tekijät ovat kansainvälistäkin mainetta saaneita pikakirjoitussuurmestareitamme. Kun he ovat myös pikakirjoituksen teoriaan syvästi perehtyneitä, on heidän työnsä tulos tiivis ja täysipainoinen. — Opi lyhentämää on selkeäsäilytöinen, pikakirjoituksen opetusta tehostava teos. Sen avulla voivat itseopiskelijatkin täydentää pikakirjoitustaitoaan. Uusinta lyhentämistekniikkaa esittelevänä ja arvokkaan lyhennekokoelman sisältävänä se soveltuu myös jo pitemmälle ehtineille.»

(Anna-Liisa Valta, Uusi Suomi)

SEITSEMÄS PAINOS

K691

ISBN 951-0-0720 € 25.50
2010

Leo Kaila Pikakirjoituksen alkeis- ja harjoitus- kirja

WSOY

LEO KAILA

Pikakirjoituksen alkeis- ja harjoituskirja

Pikakirjoitteet: Akseli Valta

PORVOO · HELSINKI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

KOULUHALLITUKSEN SEKÄ
AMMATTIKASVATUSHALLITUKSEN
TARKASTAMA JA HYVÄKSYMÄ OPPIKIRJA

Seitsemäs painos

ISBN 951-0-07209-5

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN LAAKAPAINO PORVOO 1976

Sisällys

ALKUSANAT	5
OPASTUSTA	9
PERUSOSA	11
1 Konsonanttimerkit; lyhyt a	11
2 aa; kaksoiskonsonantit; erikoismerkkejä	12
3 u:n kuvaamalla osoittaminen	14
4 e, ee ja ie; ää ensimmäisessä tavussa konsonantin jäljessä; ä ja y sanan sisässä	16
5 i ja ii	19
6 Sui pennukset; ei ja eu	20
7 o ja ö	23
8 ai, au, äi ja äy konsonantin jäljessä	26
9 Siigelejä; kertausharjoitus	28
10 y:n, yy:n ja ä:n kuvaamalla osoittaminen	30
11 uo, yö, ou ja öy	32
12 a:n ja ä:n merkit	34
13 u:n ja y:n merkit	36
14 i t ₂ :n edellä; k ₂	39
15 Konsonanttiyhtymät (alku)	41
16 Konsonanttiyhtymät (jatko)	47
17 Vierasperäiset konsonantit ja sanat	49
18 Siigelejä; lukusanoja; kertausharjoituksia	50
KIELIOPILLINEN OSA (pakolliset päätelyhenteet).	54
19 Illatiivi	54
20 Verbien aktiivi	58
21 Verbien passiivi	60
22 Johtimet us ja uus	63
23 Johdin minen (vapaaehtoinen)	66
24 Kertaustehtäviä	68
Siigeliluettelo	76
Tehtävien c-kohdat	77
Perusosan tehtävien lyhennelmät	85
Kieliopillisen osan tehtävien lyhennelmiä	91

Ensimmäisen painoksen alkusanat

Tässä kirjassa noudatan alkeiskurssin osalta muutamia poikkeuksia lukuunottamatta suositusta, jonka Suomen Pikakirjoittajayhdistyksen järjestelmälautakunta on 15.9.1959 esittänyt pikakirjoitusjärjestelmämme yksinkertaistamiseksi ja eräiksi muutoksiksi.

— — —

L. Neovius-Nevanlinnan laatima pikakirjoitusjärjestelmämme ei yksinkertaistamisen yhteydessä ole perusluonteeltaan muuttunut. Eri-
näisistä poikkeuksen luontoisista kirjoitustavoista on luovuttu (eräät ovat jääneet kurssiin vapaaehtoisina), kieliopillista osaa on supistettu melko tuntuvasti ja siigeliin suhteen on suoritettu karsimista. Kieliopillisesta osasta pois jääneiden kirjoitustapojen ja siigeliin pääosa voidaan ajatella siirretyksi ehtolyhennyspuolelle. Näin raja pakollisen ja vapaaehtoisen lyhentämisen välillä on yksinkertaistuksen yhteydessä ikään kuin siirtynyt lähemmäksi kurssin alkupuolta.

Helsingissä, joulukuussa 1959

Kuudennen painoksen alkusanat

Tähän painokseen olen tehnyt seuraavat muutokset:

1) Vierasperäisten *f:n*, *sh:n* ja *tsh:n* merkit ja niiden johdannaiset on kirjoitettu uudella tavalla, Suomen Pikakirjoittajayhdistyksen järjestelmälautakunnan 10.5.72 esittämän suosituksen mukaisesti. Luvun 17 esimerkit ja harjoitus on täten kirjoitettu uudelleen ja lukua hieman muokattu. Pariin myöhempään tehtävään on jouduttu tekemään pieniä muutoksia (23a, 24a, 33a ja 34 c).

2) Sivulta 37 on jätetty pois sen keskiosassa ollut petiittihuomautus *ly:n* jne. kirjoittamisesta. Sivun 60 kappale »Pronominilyhenteitä» on jätetty pois.

3) Muutamien tehtävien pikakirjoitteita on korjattu. Eräiden tehtävien b-kohtiin (etenkin 2 b, 17 b, 26 b, 28 b sekä 24 c) on tehty pienehköjä muutoksia lähinnä stilisoimismielessä. Tehtävän 35 b-kohtaa on hieman voimakkaammin muutettu. Muutokset eivät estä aikaisempien painosten samanaikaista käyttöä.

4) Kirjan loppuun on liitetty erityinen osa, joka käsittää *lyhennelmät tehtävistä 3—22*. Näiden avulla on tarkoituksena auttaa opettaja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa pääsemään saneluun. Lyhennelmät on laadittu yksinkertaisiksi, virkkeiltään lyhyiksi. Paikoin on hieman poikettu alkuperäisistä sanonnoista. Uskoisin lyhennelmien käytön tehostavan opetusta sikäli kuin aikaa jää saneluun. Tärkein sanelun kannalta on ehkä kunkin lyhennelmän b-kohta, kotitehtävää vastaava teksti. Vähitellen voitaneen siirtyä sanelemaan kellon mukaan pienellä nopeudella.

Lyhennelmiä voitaneen käyttää myös varsinaisten kirjoitustehtävien rinnalla, jos opettaja katsoo yksinkertaisemman kotitehtävän sopivaksi. Kukin opettaja voinee itse laatia lyhennelmiä tehtävää 22 seuraavista tehtävistä. Tilan säästämiseksi ei lyhennelmiä tältä osalta ole laadittu.

Helsingissä heinäkuun 25. päivänä 1972

Leo Kaila

Seitsemännen painoksen alkusanat

Seitsemäs painos on muuten kuudennen painoksen kaltainen, paitsi että loppuun on liitetty kieliopillisen osan useimpien tehtävien lyhennelmät. Lisäksi on tehty muutamia pieniä korjauksia ja muutoksia.

Suomen Pikakirjoittajayhdistyksen järjestelmälautakunnan suositusten mukaisesti pyritään numerot nykyisin kirjoittamaan 1 1/2 asteen korkuisiksi. Painoteknisistä syistä ei vastaavaa muutosta ole tähän painokseen tehty.

Helsingissä, elokuussa 1975

Leo Kaila

Opastusta

Pikakirjoitusta opiskeltaessa käytetään aluksi neliviivaista pikakirjoitusvihkoa. Sen rivejä nimitetään *ala-*, *kanta-*, *ylä-* ja *ylimmäksi* riviksi. Kantarivi on kirjoituksen perusrivi. Riviväliä sanotaan *asteeksi*. — *Pikakirjoituskynäksi* soveltuu terävä pehmeähkö kynä (esim. Castell tai Koh-I-Noor HB). Kynää on pideltävä sormilla kiinteästi, silti puristamatta, tarpeeksi ylhäältä: ei kynää teroitettaessa paljastuneesta osasta.

Pikakirjoitusmerkit ovat lyhyitä, ja monet niistä eroavat toisistaan melko vähän. Sen vuoksi ne on piirrettävä tarkkaan, jotta samantapaiset merkit eivät sekaantuisi toisiinsa. Jäljempänä eräiden merkien kohdalle kirjoitetut luvut ilmaisevat niiden korkeuden tai pitiuden, kun yksikkönä on aste. Käytännössä niitä, varsinkaan vaakasunnan mittoja, ei tietenkään voi aivan tarkoin seurata; vaakasunnan mittojen edellä on yleensä merkintä *n.* (noin). Mutta varsinkin kun alkeiskurssin jälkeen ryhdytään kirjoittamaan yksiviivaiselle paperille, tulee pyrkiä saamaan merkien *mittasuhteet* oikeiksi.

Isoja kirjaimia ei pikakirjoituksessa ole. Oudompien sanojen (esim. erisnimien) alle vedetään usein lyhyt viiva. *Piste* merkitään kantarivillä olevalla lyhyellä vaakaviivalla (-), *ajatusviiva* (erotukseksi pisteestä) kahdella peräkkäisellä viivalla (--). Muita välimerkkejä kuin pistettä käytetään vähemmän kuin tavallisessa kirjoituksessa. Kysymys- ja huutomerkki voidaan yleensä korvata pisteellä. *Yhdyssanan* voi aina kirjoittaa kahtena sanana (yhdyssosat lähekkäin!), usein myös sujuvasti yhtenä sanana.

Erotukseksi pikakirjoituksesta sanotaan tavallista käsin kirjoitettavaa kirjoitusta *kurrenttikirjoitukseksi* (lat. currere = juosta).

Pikakirjoitusjärjestelmämme perustan muodostavat *konsonanttimerkit*. Koska vain osalle vokaaleista (esim. e ja i) ja niiden yhdelmistä (esim. ei ja ie) on riittänyt lyhyitä merkkejä, osoitetaan eräät vokaalit (erinäisin rajoituksin) *kuvaamalla*, ts. ilman niiden omaa merkkiä; apuna käytetään yleensä edellistä konsonanttimerkkiä. — *Kaksi* erilaista vokaalia, jotka kuuluvat samaan tavuun, muodostavat *diftingin*. Jos kaksi (tai kolme) perättäistä vokaalia kuuluu eri tavuihin, ne muodostavat *vokaaliyhtymän*. Jäljempänä esitettävät

ie:n, eu:n, au:n, äy:n, uo:n, yö:n, ou:n ja öy:n osoittamissäännöt tarkoittavat ensi sijassa ko. diftongeja, mutta niitä pyritään sovelta-
maan myös vastaaviin vokaaliyhtymiin (jotka yleensä ääntyvätkin
diftongeina).

Siigelit ovat sanojen (vartalojen) pakollisia lyhenteitä. Ne esitellään
etupäässä tehtävien yhteydessä. Eräät c-kohtien tai kahdesta sa-
massa luvussa olevasta tehtävästä jälkimmäisen yhteydessä esiinty-
vät siigelit on esitelty kahdesti siltä varalta, että kaikkia ko. tehtä-
viä ei olisi läpikäyty. Kahdessa luvussa (9. ja 18.) käsitellään yh-
teenvedonomaaisesti siigelejä. Eräät alkeiskurssissa esitellyt vapaaeh-
toiset lyhenteet on merkitty tähdellä.

Esimerkit ja harjoitustehtävät voidaan opetuksen yhteydessä läpikäydä
seuraavasti.

Kun opettaja on esitellyt opittavan asian ja siihen liittyvät esimer-
kit, oppilaat lukevat sana sanalta *harjoitusesimerkkien* a-kohdan. Tä-
män jälkeen he kirjoittavat (koulu)vihkoihinsa b-kohdan, esimerkin
kerrallaan. Opettaja esittää taululla kunkin esimerkin oikean kir-
joittamistavan. Lopuksi luetaan kerran tai useammin kaikki käsi-
tellyt esimerkit ja myös kirjoitetaan niitä, jos aikaa riittää.

Tehtävien a-kohdat on tarkoitettu lukuharjoitukseksi, b-kohdat kir-
joitusharjoituksena lähinnä koti- ja kertaustehtäviksi. Itseopiskelijoita
varten on useimmissa tehtävissä pikakirjoitteena c-kohta, jota vas-
taava ladelma on kirjan lopussa. Tehtävien c-kohtia voi koulussa ym.
käyttää lisälukuharjoituksena. Kerrattaessa voidaan tehtäviä käyt-
tää saneluun. Kertaukseen tulee täten keskitystä, kun sanelutekstissä
kertautuvat aina aivan määrätyt asiat.

Perusosa

I • Konsonanttimerkit; lyhyt a

KESKIKOKOISET: *

(1)
j h p m v t

PIENET:

(¹/₂) (alle ¹/₂) (yli ¹/₂) (¹/₂)
k r n l d s

Keskikokoiset ja d ovat kirjoituksen suuntaisia. — Huomaa p:n ja
v:n ero!

j, h, k ja r ovat *suippoja*. Mitä yhteistä niissä on? Muut keskikokoi-
set sekä n, l ja d ovat *alakaarellisia* (l:n alakaari on pieni). s, joka
ei kuulu kumpaankaan ryhmään, piirretään *myötäpäivään*.

Konsonanttimerkit liitetään toisiinsa yleensä *sideviivalla*, joka on
tavallisesti *nouseva*.

h m u n o ll s

Huomaa s merkkiryhmän alussa ja lopussa! l:n voi merkkiryhmän
lopussa piirtää alakaarellisena tai ilman kaarta.

* On myös eräitä *suuria* merkkejä (2. luku).

Lyhyt a. Jokaisen konsonanttimerkin jälkeen luetaan lyhyt a — kielelme yleisimpiä äänteitä — ellei toista lukutapaa ole osoitettu (esim. osoitettu, että jokin toinen vokaali seuraa). a osoitetaan siis ilman sen omaa merkkiä. Tällaista vokaalin osoittamistapaa sanomme *kuvaamalla* osoittamiseksi.

Kaksi konsonanttimerkkiä, joiden väliin on luettava a, kirjoitetaan toisiinsa liitettynä välittömästi peräkkäin. Merkkejä toisiinsa liitettäessä vältetään turhia sideviivan mutkia. Kesken sanaa ei ky-
nää pidä nostaa paperista. (Esim. 1-5.)

Huomaa esimerkkisanoissa 6-11 erikoisesti suipon ja alakaarellisen merkin ero. (Kaksoispiste tarkoittaa vertaamista.)

Sanan päättymisen konsonanttiin (a siis ei seuraa) voidaan osoittaa heit-
tomerkillä. Yleensä se tarpeettomana jätetään pois (12).

¹ maha, vapa, saha, lakata, ⁵ sara, jalava: palava, hatara: matara,
¹⁰ Kanada: nakata, paras

ly, a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z

Harj. esim. 1 a. ¹ h, ² l, ³ m, ⁴ n, ⁵ o, ⁶ p, ⁷ q, ⁸ r, ⁹ s, ¹⁰ t, ¹¹ u, ¹² v, ¹³ w, ¹⁴ x, ¹⁵ y, ¹⁶ z

on, co, mb

b. ¹⁶ hana, satama, paha, harava, ²⁰ kasa, vakava, lava, jalas, Panama,
²⁵ kala, ratas, sahata, Dakar, kamala, ³⁰ rahapaja.

2. aa; kaksoiskonsonantit; erikoismerkkejä

aa osoitetaan konsonantin jäljessä *vahventamalla* kyseinen konsonantti-
merkki. Vahvennettava merkki piirretään yhdellä kynän vedolla, voi-
makkaammin painamalla (1, 2). Myös vahventaminen on kuva-
malla osoittamista.

haa maa vaa kaa raa naa laa saa

* l ja n jäävät s:n jälkeen ylemmäksi.

Kaksoiskonsonantit (geminaatat)

(1 1/2) (1)
pp mm tt rr ss nn ll kk

nn on n:ää hieman korkeampi, ll avoin l:n silmus; kk osoitetaan ns.
kahdennussilmukalla (3, 4).

¹ kaataa, vaaraa, kannattamassa, parrakkaalla

ka, va, kan, par

Harj. esim. 2 a. ¹ h, ² l, ³ m, ⁴ n, ⁵ o, ⁶ p, ⁷ q, ⁸ r, ⁹ s, ¹⁰ t, ¹¹ u, ¹² v, ¹³ w, ¹⁴ x, ¹⁵ y, ¹⁶ z

ha, la, ma, na, oa, pa, qa, ra, sa, ta, ua, va, wa, xa, ya, za

b. ¹⁶ saada, vaara, laatta, saakka, ²⁰ kannalla, maassa, radalla, saattaa:
sataa, ²⁵ kaatamalla, kaava: naava, Janakkala, haara, ³⁰ kannattavam-
massa.

Erikoismerkkejä

(2 1/2) (2 1/2) (1) (1 1/2)
t-t -n -nen st ng nk nkk

t₂:lla, joka on *suuri* merkki, osoitetaan sanan *alku-* ja *loppu-t*. Sanan
alussa se piirretään ylhäältä alas (merkki on suippo) ja lopussa
alhaalta ylös (1-3).

n₂-merkillä osoitetaan sanan *loppu-n*. n₂ on piirrettävä tarpeeksi
avoimeksi, niin että se erottuu s:stä; n₂ voidaan piirtää hieman
alaspäin suuntautuvaan asentoon (4-6). — *nen-johtimen* merkki on
muodostettu kahdesta n₂-merkistä (7).

st, nk ja **nkk** ovat *konsonanttiyhtymiä* (vrt. 15. lukua). **ng** ja **nk**
eroavat toisistaan korkeutensa puolesta. (8-12.)

¹ tavara, varat: varata, varana: ⁵ varan: varas; Haapanen, kastaa:
kasata (ero?), ¹⁰ kangas, kankaasta, sankka

ta, va, ka, na, oa, pa, qa, ra, sa, ta, ua, va, wa, xa, ya, za

Harj. esim. 3 a. *h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,*

h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,

b. ¹⁶ tasan, hankala, vapaat: vapaata, ²⁰ laajan, kangastaa, kassat, pakkanen, vankka, ²⁵ taaja, rastaat: rattaat, kaadan, langan, ³⁰ Takanen.

Tehtävä 1 a.

h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,
h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,
h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,

b. Hammasrattaat hakkaavat. Samassa langat kannattavat tavarataakkaa jaalan tasalla. Jaalassa lastaajat kasaavat tavarat. Lastaajat kattavat tavarakasat kankaalla ja palaavat jaalasta. Jaala mätää satamasta. Takana kangastavat majakan rajat.

c. *h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,*
h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,
h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,

3. u:n kuvaamalla osoittaminen

Konsonantin jäljessä oleva

u osoitetaan alentamalla puoli astetta } kyseistä konsonantti-
uu » » koko aste } merkkiä (1-7).

Pienet konsonanttimerkit alennetaan lyhyen u:n edellä likimain oma korkeutensa; poikkeuksena d. Sanan sisässä (= ensimmäistä tavua edempänä) voidaan muita niistä paitsi l:ää jatkaa riviltä rivin alle (8,9).

h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,

hu pu -tu du ku lu su tuu- puu kuu tu-

Sanan alkava tu osoitetaan erikoismerkillä; se piirretään alhaalta ylös useimmiten hiukan leikkaamaan kantariviä (10: 11, 12; vrt. myös 3).

¹ juna, sumu, laatu: laadun, * ⁵ muu, puuttuu, suun, * karu, maku; ¹⁰ tulla: tuulla, Turussa

h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,

Harj. esim. 4 a.

h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,
h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,
h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,

b. ²¹ kuva, puku, jarruttaa, tuuma: ²⁵ tumma, kannu, luvan: luvun, tajuuta, ³⁰ kuvastuu, kaadut, tukala, kuulla, saavuttaa, ³⁵ ruma: ruuma, tunnustaa, juttu: juuttuu, ⁴⁰ tukku.

Siigelit ovat sanojen (vartalojen) pakollisia lyhenteitä. Niitä esiintyy seuraavissa tehtävissä. Alleviivaa siigelit seuraavasta tehtävästä!

Siigelejä: ¹ hän, kun kuin, mutta; vasta (kohta c).

Tehtävä 2 a.

h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,
h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,
h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,

b. Lakkaa satamasta ja kuu kuvastuu kuulakkaana tuvan ruudusta. Takassa savuttaa sammuva puun palanen. Karulla kankaalla nukkuvat tummat havupuut. Rastas rupattaa matalassa katajassa. Rannan suunnassa huutavat kajavat. Sarastaa.

c. *h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,*
h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,
h, v, o, l, s, n, l, m, o, n, o, n,

* n₂ jää alas (miksi?).

4 • e, ee ja ie; ää ensimmäisessä tavussa konsonantin jäljessä;
ä ja y sanan sisässä

(1)	(2 1/2)
	
e	ee, ie

e. Kahden merkin väliin e vedetään suoraan siten, että niiden etäisyydeksi tulee noin *aste*. e:n suunta siis jossakin määrin vaihtelee (4-6); näin on laita myös sanan alussa.

¹ ele, he: me, Esa, ⁵ neva,* tela: temmata, pelata: palata (e piirrettävä tarpeeksi pitkäksi; merkit lähekkäin, kun välissä on a!)

$\frac{1}{2}, \frac{2}{2}, \frac{0}{2}, \frac{\infty}{2}, \frac{Li}{2}, \frac{Vd}{2}, \frac{Vd}{2}$

ee = ie. Kaksi merkkiä, joiden välissä on ee (ie), kirjoitetaan n. $2\frac{1}{2}$ asteen päähän toisistaan; ee (ie) piirretään suoraan (3, 4).

¹ Eeva, mencee, sateessa, mielen: ⁵ melan

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 84

t_2 :n edellä e ja ee joko merkitään erikseen ylemmäksi t_2 :n eteen tai, jos selvyys ei siitä kärsi, jätetään kokonaan merkitsemättä; näin voidaanakin yleensä tehdä. ie sen sijaan merkitään tavalliseen asemaan.

⁶ menet: menneet, tunnet, tiet

Harj. esim. 5 a.

Harj. esim. 5 a.

b. ²¹ etu, tukeva, hakee, sade: ²⁵ sateet, lienec, tulet, tielle, mietteet,
³⁰ saapunee, viet, tullessamme, murre, tietet, ³⁵ luulee, tienneet, hiekkä,
ruvenneet, hieman, ⁴⁰ menettelemme.

* n on syytä tehdä tavallista hieman jyrkempi, niin että e selvästi erottuu.

ä:n ja y:n osoittamisesta

ää ensimmäisessä tavussa konsonantin jäljessä osoitetaan vahvemmalla ja liittämällä e (1-3). (Lyhyestä ä:stä ks. 10. lukua.)

Sanan sisässä osoitetaan ä a:na (4, 5), samoin y u:na (6, 7).

¹ pää, jäämme; *huomaa* ³ jäät; kesä (»kesa»), ⁵ vetää, kesy, estyy

Epäselvyyttä ei synny silloin, kun *vokaalisointu* osoittaa oikean lukutavan:

⁸ väärä, pääty. Muulloin voi joskus olla kaksi tulkintaa: ¹⁰ kera = kerä; ¹¹ pelastuu = pelästyy. Oikea merkitys selviää lauseyhteydestä.

Huomaa: Thdyssanan jälkimmäisen yhdysosan ensimmäisessä tavussa on kuitenkin ä ja y osoitettava sellaisinaan: esim.: ¹² etupäässä

4, N, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843,

Harj. esim. 6 a.

Harj. esim. 6 a. $\overset{1}{a}, \overset{2}{b}, \overset{3}{c}, \overset{4}{d}, \overset{5}{e}, \overset{6}{f}, \overset{7}{g}, \overset{8}{h}, \overset{9}{i}, \overset{10}{j}$
 $\overset{10}{k}, \overset{11}{l}, \overset{12}{m}, \overset{13}{n}, \overset{14}{o}, \overset{15}{p}, \overset{16}{q}, \overset{17}{r}, \overset{18}{s}, \overset{19}{t}, \overset{20}{u}$

b. ²¹ eräällä, käänne, tiedän, päätyvä, ²⁵ etelä: edellä, lääke, tiellä, säästyy, ³⁰ kesy, päätteet, kevät: kevyt: kevyet, ³⁵ estää, kääreet, päärynä: peruna, pääsy, ⁴⁰ jäädessämme.

Siigelejä: ¹ vasta, sisä. (Alleviivaa taas siigelit!)

l, o -

Tehtävä 3 a.

Tehtävä 3 a. *en o ut / 2 t koe - n p d*
en / dd ell cel - , n r r e e e e e e
ee e e e p - 2 t o d e o u p - n e e
u b e e u d p e b / f -

b. Pienellä karulla saarella miehet viettävät kevään ja kesän. Paremalla säällä he vetävät merestä kalaa. Mutta rajasäällä estyvät kalastajan hankkeet. Navakat tuulet saattavat lennättää veden rannasta sumuna majakan juurelle saakka. Miehet jäävät sisälle, kunnes tuulet lakkaavat riehumasta.

c. *menetäen a digita*
ns. j. m. k. o. a. l. s. e. t. d. a. e. n. t. a.
si. t. e. d. a. o. c. e. s. y. d. k. e. n. ---, m. f. d. e. d.
e. l. f. e. e. l. a. n. d. e. n. a. l.

Siigelejä: ¹ suuri, minä, sinä, että.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Tehtävä 4 a.

ns. j. m. k. o. a. l. s. e. t. d. a. e. n. t. a.
si. t. e. d. a. o. c. e. s. y. d. k. e. n. ---, m. f. d. e. d.
e. l. f. e. e. l. a. n. d. e. n. a. l.

b. Hukka taas huutaa ketulle. Se tulee maapalalle, mutta palaa ja jää samalle tielle. Kun hukka menee sen perästä kukkulan vierelle, se tapaa ketun nukkumasta suuren kuusen juurella. Herätessään kettu tuumaa, että sen tulee siellä estää vieraat varastamasta evästä. Hukka raataa, kettu lepää, ja repusta hupenevat eväät.

c. *ns. j. m. k. o. a. l. s. e. t. d. a. e. n. t. a.*
si. t. e. d. a. o. c. e. s. y. d. k. e. n. ---, m. f. d. e. d.
e. l. f. e. e. l. a. n. d. e. n. a. l.

5 • i ja ii

(n. 2/3)	(1)
i	ii

i on kirjoituksen suuntainen nouseva viiva. i:n jälkeinen merkki nostetaan n. 2/3 astetta, joten yleensä yläriivi leikkaa sen * (1, 2). Vertailu: 3: 4: 5 (miksi h siis on nostettava?).

i:n jälkeen sanan jatko voidaan palauttaa alas, jos sideviiva tällöin yhä säilyttää nousevan suuntansa (6-8).

Huomaa alennetun merkin jälkeinen i (9: 10).

ii on pystysuora (tai hieman takaviisto) viiva. Seuraava merkki nostetaan koko asteen verran; se jää siis ikään kuin »seisomaan» yläriiville * (11). Konsonanttimerkkien suuntaa joudutaan tarpeen vaatiessa muuttamaan (12-14).

¹ itä, kisa, pi: ⁵ piha, tilata: pihasta, hidastuva, kuiva: ¹⁰ kuva, kiire, hiili, riittää, püimä

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Harj. esim. 7 a.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

b. ²¹ nimi, iiris, tilittää, lääni, ²⁵ siinä, tukki: tukki, kiittää, rikki, ³⁰ sinkki, valittaa, pääsimme, siirre, tiesin, ³⁵ hiipii, saapuivat, liitteet, sijasta, sinisimmissä, ⁴⁰ piste.

Siigelejä: ¹ valta (valla-), suuri (suur-), sitten; itse (ns. i₂-merkki), ⁵ ihminen (ihmise-, ihmis-), pitää, tapa: siitä (c), että (c).

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Tehtävä 5 a.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

* Tietysti edellyttäen, että on lähdetty kantariviltä.

1000-1200. j. n. 1200-1800 Venetsia 1. Gona.
1200-1800. j. n. 1200-1800 Venetsia 1. Gona.
1200-1800. j. n. 1200-1800 Venetsia 1. Gona.

b. Rikas pankkiiri hankki itselleen edustajat eri valtakunnista. Ihmiset tallettivat rahaa hänen edustajilleen. Saamallaan kuitilla tallettaja taas haki itselleen rahaa, kun tilanne sen vaati. Pankista eräät ihmiset varasivat velan, suuremman ($\sqrt{2}$) summan takuita vastaan. Mutta samassa maassakin tapasi erilaatuista rahaa. Se esti rahaliikkeen sujuvan kulun.

c. *[Handwritten examples of cursive script]*

6 • Suipennukset; ei ja eu

Suipennukset (vapaaehtoisia)

[Handwritten examples of cursive script]

d:tä, t:tä, tt:tä, st:tä ja v:tä vastaavilla *suipoilla* merkeillä voidaan osoittaa ¹ di, -ti, tti, sti ja ⁵ vi. *

dii jne. osoitetaan kirjoittamalla em. merkit *pystyyn* (6-9); poikkeus vii (10);

dui (dyi) jne. vastaavasti *alentamalla* (11-15).

* Miksi ei myös esim. äänneyhtymiä pi, tai mi voida osoittaa suipentamalla?

Huomaa:

1. Suipennetun merkin jälkeistä merkkiä ei nosteta (syy?) (2, 3, 5).
2. Diftongin ie edellä ei käytetä suipennusta (6). *

Suipennukset ovat vapaaehtoisia; niitä käytetään yleensä tämän kirjan pikakirjoitteissa. Varsinkin sanan lopussa ne ovat käteviä. vii on hankala kirjoittaa yleisen säännön mukaan, joten ainakin sen suipennettua merkkiä on syytä käyttää.

¹ Matti, laadimme, kivissä, vaatii, ⁵ viisaasti: viedä, kaatui, estyi

[Handwritten examples of cursive script]

Harj. esim. 8 a. *[Handwritten examples of cursive script]*

b. ²¹ laati: laatii, vika, viiva, ²⁵ muuttui, edisti: edistyi, liitti, viitteet, ³⁰ levitti: lievitti, miettii, muisti, päätyi: ³⁵ päädyimme, virallinen, viivytivät, tutustui, illatiivi, ⁴⁰ stilistisesti.

(n. 2 ¹/₂)

ei eu

ei nousee n. ²/₃ asteen korkeudelle (1-4). Erona ei:n ja toisinaan sen kaltaisen ie:n (ee:n) välillä on ei:n jälkeisen merkin nostaminen (5, 6).

Erillisenä ja sanan lopussa ei tulee selvemmäksi, jos sen jatkaa koko asteen korkeudelle.

eu on kuin (jyrkähkö) puoli astetta alennettu ee (7). eu:ta edeltävä konsonanttimerkki alennetaan puoli astetta (8, 9).

¹ Eira, peittää, tunnilla: tunneilla, ⁵ lievän: leivän, Eura, keula, peura

[Handwritten examples of cursive script]

* Sanan sisässä, jossa ie ei ole diftongi (ks. s. 10), voidaan vie:ssä ja tie:ssä käyttää suipennusta: kuvien = *[Handwritten examples]* tai *[Handwritten examples]*

Harj. esim. 9 a.

b. ¹⁶ Seija: sija, seudulla, keidas, ²⁰ viereinen, kalleimmat, teineillä, reuna, meillä, ²⁵ seurustella, peitti, paneutui, päätteineen, veneissä: ³⁰ veneessä.

Siigelejä: ¹ viime (viim-), kaikki, sitä; kerta (kerra-), ⁵ että, pitkä; tapa (c), eivät (c).

Tehtävä 6 a.

b. Kerran sattui, että Japanista tuli keisarille metallinen, kalliskivinen satakieli. Kun sen viritti, se esitti pitkän musiikkikappaleen kuten elävä satakieli, mutta sadat kerrat ihan saman. Kaikki kuulivat sitä mielellään. Elävä satakieli pakeni linnasta ja hakeutui kalastajan pienen majan vierele. Mutta metallinen satakieli kului ja viimein meni rikki, eikä sitä enää saatu kuulla.

c.

Andersenin sadun mukaan)

7. o ja ö

(n. 1) (n. 2 1/2)

o oo ö öö

¹ ottaa, oiva, seos, hioo, ⁵ öisin, Öölannissa

o:n ja ö:n liittyminen edellä olevaan konsonanttimerkkiin:

Alakaarellisiin

o ja ö sulautuvat, samoin s:ään. so:ssa ja sö:ssä on vastapäivään kirjoitettu s eli s₂ (1-4).

Huomaa:

1. o ja e (ö ja ee) tulee pyrkiä alakaaren jälkeen selvästi erottamaan toisistaan (5-8) (ero?).

2. ö:tä ei yleensä osoiteta sanan sisässä o:na (vokaalisointusääntöä ei ts. ole ulotettu ö:hön!) (9).

¹ talo, noin, * sora, maasto, ⁵ menossa: monessa, mökki: miekka, päätös

Harj. esim. 10 a.

* o:n edellä olevaa n:ää voidaan hieman jyrkentää.

b. »Vanno sitten vala», sanoi sammakko. Varis vannoi valan: »Vaa, vaa, en koppaa.» Silloin sammakko viimein voitti pelon. Se kohosi kokonaan vedestä ja loikkasi maalle. Mutta varis, joka sitä juuri odotti, sieppasi sitä koivesta. Sammakko silloin sen suussa huusi ja voivotteli, kun totesi tuhon olevan tulossa: »Missä vala, missä vala!» Niellessään sammakon varis, roisto, vaakkui: »Vala vattassa, vala vattassa!»

8 • ai, au, äi ja äy konsonantin jäljessä

Konsonantin jälkeinen

ai osoitetaan vahventamalla ja liittämällä i (1, 2),

au » » ja alentamalla (3, 4).

Vahventaminen osoittaa tässä siis *lyhyen a:n* säilyneen vokaalin edellä.

Vastaavasti osoitetaan

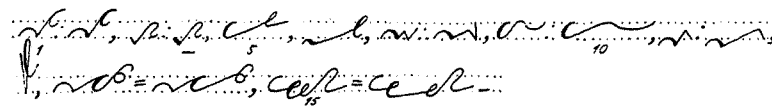
äi vahventamalla ja liittämällä ei (5),

äy » (alentamalla) ja liittämällä eu (6).

Yhteenveto:	aa = vahvennus		
	ai =	»	+ i
	au =	»	+ u (ts. alentaminen)
	ää =	»	+ e
	äi =	»	+ ei
	äy =	»	+ eu (7-12)

¹ kiva: kaivaa, ruma: Rauma, ⁵ väite, näyttää; kaari: käärii, vaino:

¹⁰ Väinö, kaura: käyrä; tiistai, keväisin, ¹⁵ vetäydymme.

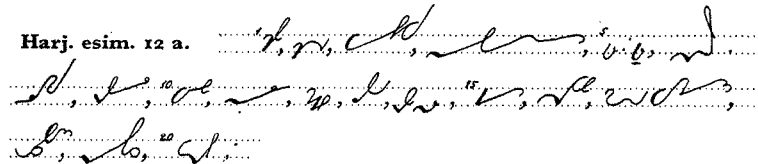
ai, au, äi, äy

Huomaa:

1. ai:ssa (äi:ssä) ei käytetä suipennusta (9, 10, 13, 14).

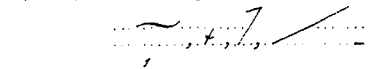
2. Sanan sisässä äi ja äy voidaan osoittaa joko ai:na ja au:na tai myös yllä esitettyjen sääntöjen mukaisesti (14, 15).

Harj. esim. 12 a.

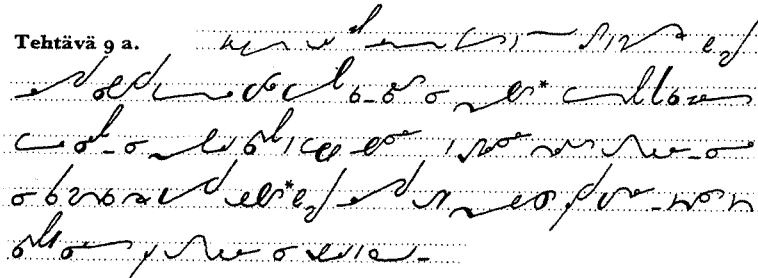
ai, au, äi, äy

b. ²¹ kide: kaide, kuha: kauha, ²⁵ sauna: säynävä, näistä, vaunu, jäykästi, ³⁰ häiriö, osittain täysi, hautautui, väistää, ³⁵ eräille, sairaista, jakautuma, näytös, raueta, ⁴⁰ kaupunkilainen.

Sügelejä: ¹ näin, jälki, et, eivät.

näin, jälki, et, eivät

Tehtävä 9 a.

ai, au, äi, äy

b. Näin jalopeura, vaikka oli vaivainen, hankki itselleen saalista. Eräänä kauniina päivänä tuli paikalle myös kettu. Havaitessaan, että monet jäljet veivät onkalolle päin, mutta että jäljet eivät näyttäneet lainkaan onkalosta palaavan, se jäi epäilevänä paikalleen. Kun se siinä seiso, niin jalopeura lausui sille: »Etkö enää tunne sairasta tuttavaasi, kun jäät sinne niin etäälle?» Kettu vastasi: »Jäljet pelottavat!» Sitten se kaikkosi muille maille.

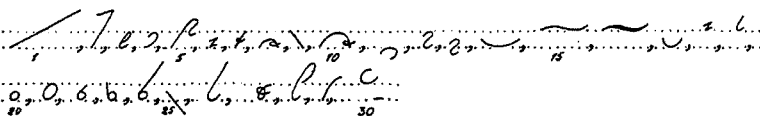
* Lue: -ttäen, -ttaen.

9 . Siigelejä; kertaustehtävä

Siigelit ovat sanojen (niiden vartalojen) pakollisia lyhenteitä. Niitä on kaikkiaan 64.

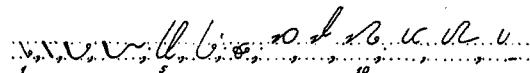
Edellä esiintyneet siigelit:

¹ Eivät, et, että, hän (-han, -hän), ⁵ ihminen, itse, jälki, kaikki, kerta, ¹⁰ koko, kun kuin, minä (teht. 4, 8), mutta, myös, ¹⁵ niin, näin, on, pitkä, pitää, ²⁰ sinä (4, 8), sisä, sitä, siitä (5 c), sitten, ²⁵ suuri, tapa, valta, vasta, viime, ³⁰ voi.

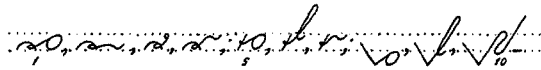
*Siigeli*en taivutus- ym. päätteet liitetään, kuten edellä on tehtykin, sopivasti perusmuodon merkkiin. Tällöin osoitetaan usein jokin välissä oleva vokaali (3, 4, 6, 9, 10), erityisesti i monikossa, menneessä ajassa jne.

¹ kerralla, kertaa, kerroilla, kertoina; ⁵ tavasta, tavoilla; vallalla; pitkässä, pitkistä, ¹⁰ pitemmällä; pitävä, pidämme, piti

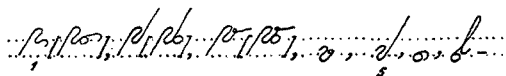
Siigelit kaikki (kaikk-, kaik-), *jälki* (jälk-, jälj-) ja *suuri* (suur-): päätteitä liitettäessä on tapana osoittaa erikseen, paitsi i:tä, myös e. *Suuri*-siigelistä kirjoitusta jatkettaessa on perusrivinä alin rivi.

¹ kaikessa, kaikkena, kaikilla, kaikkina; ⁵ jäljessä, jäljistä, jälkinä; suuressa, suurista, ¹⁰ suurimmat

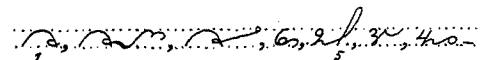
Siigelit ihminen (ihmise-, ihmis-), *minä*, *sinä*:

¹ ihmisen, ihmiset, ihmisille; minulla, ⁵ minut, sinun, sinusta

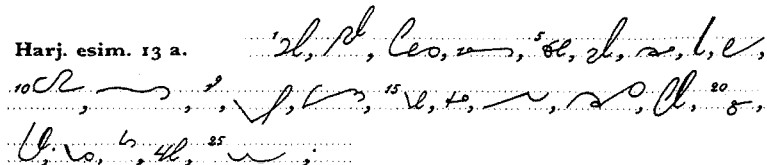

Siigelin johdannaiset. Sanasta, jonka merkinä on siigeli, johtuvat sanat pyritään mikäli mahdollista kirjoittamaan käyttäen lähtökohtana siigeliä. Näin on edellä paikoin tehtykin. Esim. ¹ koko → kokonainen. Siigelistä lähtien kirjoitetaan usein sellainenkin ko. sanaa muistuttava sana, joka ei ole sen johdannainen: ³ kokeilla (ei johdu sanasta koko!). Siigelin johdannaisten, ennen kaikkea jälkimmäisen tyyppisten, käyttöä voidaan periaatteessa pitää vapaaehtoisena.

Enemmän kuin tavallisessa kirjoituksessa käytetään *numeroita*. Päätteet voidaan liittää suoraan numeroon: ⁴ kuuden (vrt. kirjoitustapaa 6:n; ei 6:den!), ⁵ kahdesti, kolmio, neljännes.

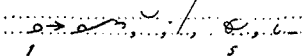
Peräkkäisiä lyhyitä sanoja, nimenomaan kun toinen niistä on siigeli, voidaan toisinaan kirjoittaa yhteen (ks. harjoitusesimerkkejä).

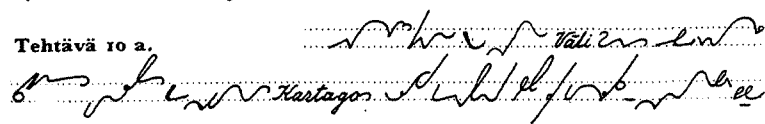
b. ²⁶ tavat, vastata, niinkö, ettemme, ³⁰ kolmannella, hänelle, pitkistä, viimeiset, suurene, ³⁵ kerrat, minun, ihmistä, ei voi, pitkille, ⁴⁰ kertoja, suurilla, tavoin, kaikista, kokeet, ⁴⁵ itsessään, pitävät, valtava, jäljennös, kaikkein, ⁵⁰ tavallinen.

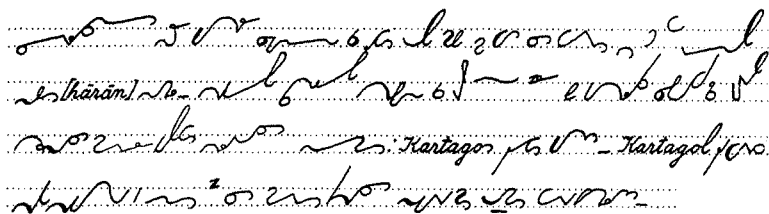
Kurssin tähänastinen osa muodostaa jo eräänlaisen pienen kokonaisuuden. Tässä kohden onkin syytä pysähtyä kertaamaan ja harjoitteluun.

Siigelejä: ¹ ensi → ensimmäinen, toinen; tämä (c), ⁵ valtio (vallo-) (c); kirjain b.

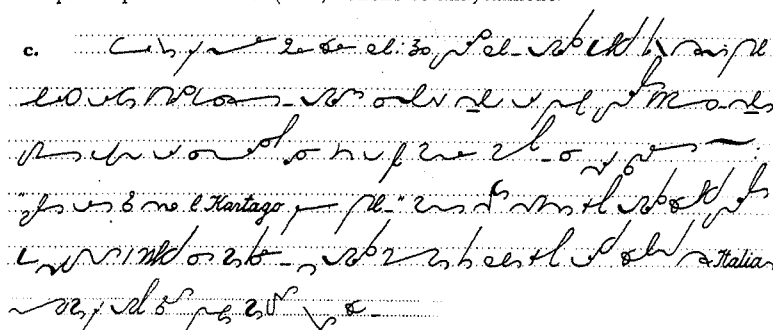

Tehtävä 10 a.

b. Silloin kun Roomassa oli voimassa tasavalta, roomalaiset valtasivat Italian (kurr.) niemimaan eteläosan. Näin he tulivat etelässä (so. Sisi-liassa) puunilaisten etupiirin rajoille. Rajankäynnistä seurasi viimein sota: ensimmäinen puunilaissota. Siinä roomalaiset ensimmäistä kertaa käyttivät sotalaivoja. Niitä käyttäen (-ain) he voittivat sodan. Sotaa seurasi vielä toinen. Kuuluisa puunilainen sotapäällikkö Hannibal eteni sen ku-luessa Rooman edustalle saakka. Pitkät taipaleet, lumipeitteiset kalliit ja muut esteet eivät voineet häntä käännättää takaisin. Mutta roomalaisten sotatoimet viimein menestyivät, kun liittolaiset heitä tukivat. Hannibalin oli pakko palata Italiasta (kurr.) toiselle sotänäyttämölle.

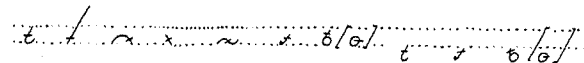

IO • y:n, yy:n ja ä:n kuvaamalla osoittaminen

Ensimmäisessä tavussa konsonantin jäljessä oleva

y	osoitetaan	ristimällä	} kyseinen konsonanttimerkki. (1, 2; 6, 7.)
yy	»	alentamalla koko	
		aste ja ristikällä	

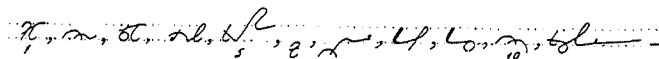
l:ssä ja usein s:ssä ristiminen suoritetaan sideviivaan. (1-7.)

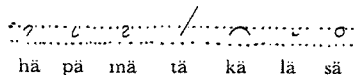
py ty ky ry ny ly sy pyy lyy syy

Sanan sisässä y osoitetaan u:na (4. luku); pieniä konsonanttimerkkejä paitsi l:ää voidaan riviltä jatkaa rivin alle.* (8-11.)

¹ hyvä, kynä, syvä, lykätä, ⁵ pyrimme, myy, kyynel; päättyi, pääsy,
¹⁰ kyky, pysyttelee

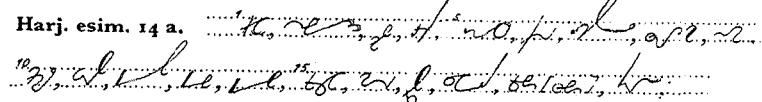
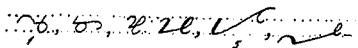

ä. Ensimmäisessä tavussa osoitetaan lyhyt ä
pienen konsonanttimerkin jäljessä nostamalla tämä n. $\frac{1}{2}$ astetta,
keskikokoisen tai suuren » lyhennettynä samoin
n. $\frac{1}{2}$ astetta. Tällöin kaaret pienenevät: hä jne.

¹ käsi, jäsen; vertailu: ³ hätä: häätää. (Sanan sisässä ä osoitetaan a:na.)

Huomaa: Diflongit osoitetaan kokonaisina. Niinpä päivä jaetaan osiin
näin: päi-vä (5) (eikä: pä-i-vä); samoin käy-dä (6) (eikä: kä-y-dä).

b. ²¹ hyvin, lähellä, pyydystää, pätevä, ²⁵ kyetä, näki, syyskuu, kävimme.
tyyli, ³⁰ hävitä, pyrinnot, väittää, myyjä, jänis, ³⁵ tähystää, lyhyet, näyt-
tää, tyytyi, vähäinen, ⁴⁰ synkkä.

* (Op.) ly osoitetaan käyttämällä u:n merkkiä (esim. hylly: vrt. sanoja halu ja häly).

Siigelejä: ¹ nyt, tämä; jos (c).

Tehtävä 11 a.

Maamyrrällä oli hyvä sydän. Se pyysi vieraan sisälle ja haki sille läheisestä varastostaan einettä. Siili söi ja joi ja kävi viimein kylläisenä ja tyytyväisenä pitkälleen maamyrrän sängylle. Myyrän oli nyt hyvin hankala kävellä vähäisessä tuvassaan siilin piikkien sitä pistämättä. Mutta se kyyhötti pienessä sopessa ja toivoi siilin vähitellen heräävän ja terävine väkisineen jättävän talon.

b. Maamyrrällä oli hyvä sydän. Se pyysi vieraan sisälle ja haki sille läheisestä varastostaan einettä. Siili söi ja joi ja kävi viimein kylläisenä ja tyytyväisenä pitkälleen maamyrrän sängylle. Myyrän oli nyt hyvin hankala kävellä vähäisessä tuvassaan siilin piikkien sitä pistämättä. Mutta se kyyhötti pienessä sopessa ja toivoi siilin vähitellen heräävän ja terävine väkisineen jättävän talon.

c. *Maamyrrällä oli hyvä sydän. Se pyysi vieraan sisälle ja haki sille läheisestä varastostaan einettä. Siili söi ja joi ja kävi viimein kylläisenä ja tyytyväisenä pitkälleen maamyrrän sängylle. Myyrän oli nyt hyvin hankala kävellä vähäisessä tuvassaan siilin piikkien sitä pistämättä. Mutta se kyyhötti pienessä sopessa ja toivoi siilin vähitellen heräävän ja terävine väkisineen jättävän talon.*

II • uo, yö, ou ja öy

uo yö puo pyö huo hyö

uo on puoli astetta alennettu o. Konsonanttimerkki + uo osoitetaan siten, että konsonanttimerkki »o:llisena» alennetaan puoli astetta. — Vastavasti yö.

¹ uoma, luokka, huone, kuoppa, ⁵ myöhä, hyötö

Maamyrrällä oli hyvä sydän. Se pyysi vieraan sisälle ja haki sille läheisestä varastostaan einettä. Siili söi ja joi ja kävi viimein kylläisenä ja tyytyväisenä pitkälleen maamyrrän sängylle. Myyrän oli nyt hyvin hankala kävellä vähäisessä tuvassaan siilin piikkien sitä pistämättä. Mutta se kyyhötti pienessä sopessa ja toivoi siilin vähitellen heräävän ja terävine väkisineen jättävän talon.

ou öy pou pöy hou höy

ou on kantarivin alle jatkettu o. Konsonanttimerkki + ou osoitetaan siten, että konsonanttimerkki »o:llisena» (taiitse o) jatketaan kantarivin alle. — Vastavasti öy.

¹ Oulu, nousta, koulu, joukko, ⁵ pöytä, köyhä

Maamyrrällä oli hyvä sydän. Se pyysi vieraan sisälle ja haki sille läheisestä varastostaan einettä. Siili söi ja joi ja kävi viimein kylläisenä ja tyytyväisenä pitkälleen maamyrrän sängylle. Myyrän oli nyt hyvin hankala kävellä vähäisessä tuvassaan siilin piikkien sitä pistämättä. Mutta se kyyhötti pienessä sopessa ja toivoi siilin vähitellen heräävän ja terävine väkisineen jättävän talon.

Huomaa:

1. Siinä, jossa ensin on u (y), siis uo:ssa (yö:ssä), alennetaan heti.

2. tuo ja tou sekä toisaalta työ ja töy ovat suuresti toistensa kaltaisia. tou ja töy ovat kuitenkin harvinaisia.

»Diftongivirke»: »Eilen myöhään löytämäni, vuorelle nouseva tie näyttää vievän näillä seuduilla erittäin kauniille paikoille.»

Maamyrrällä oli hyvä sydän. Se pyysi vieraan sisälle ja haki sille läheisestä varastostaan einettä. Siili söi ja joi ja kävi viimein kylläisenä ja tyytyväisenä pitkälleen maamyrrän sängylle. Myyrän oli nyt hyvin hankala kävellä vähäisessä tuvassaan siilin piikkien sitä pistämättä. Mutta se kyyhötti pienessä sopessa ja toivoi siilin vähitellen heräävän ja terävine väkisineen jättävän talon.

Harj. esim. 15 a.

Maamyrrällä oli hyvä sydän. Se pyysi vieraan sisälle ja haki sille läheisestä varastostaan einettä. Siili söi ja joi ja kävi viimein kylläisenä ja tyytyväisenä pitkälleen maamyrrän sängylle. Myyrän oli nyt hyvin hankala kävellä vähäisessä tuvassaan siilin piikkien sitä pistämättä. Mutta se kyyhötti pienessä sopessa ja toivoi siilin vähitellen heräävän ja terävine väkisineen jättävän talon.

b. ²¹ juosta, noudatti, lyöjä, höyry, ²⁵ joutaa, Kyösti, vuosi, löytö, kuolla, ³⁰ höystä, huomauttaa, tuotto, syödä: suoda, ³⁵ töyry, routa, köysi, työläs, ryöstö, ⁴⁰ muotoutui.

Siigelejä: ¹ enemmän, puoli.

Tehtävä 12 a.

Maamyrrällä oli hyvä sydän. Se pyysi vieraan sisälle ja haki sille läheisestä varastostaan einettä. Siili söi ja joi ja kävi viimein kylläisenä ja tyytyväisenä pitkälleen maamyrrän sängylle. Myyrän oli nyt hyvin hankala kävellä vähäisessä tuvassaan siilin piikkien sitä pistämättä. Mutta se kyyhötti pienessä sopessa ja toivoi siilin vähitellen heräävän ja terävine väkisineen jättävän talon.

b. On kesäinen poutapäivä. Vierailija nousee luodolle. Matalana ryömii sen kalliota myöten tuulen koukistama puu. Kivilouhikon luona on rehevä ruohomätäs. Etäällä taivaanrannassa voi huomata höyrylaivasta nousevan savujuovan. Luodon vaiheilla hyörii ja vedessä soutelee loppijoukko. — Mutta syyspuolella, huonolla säällä, maisema on toinen. Jo kaukaa huomaa, kuinka hyökylaineet vyöryvät kalliota vastaan ja kuohut peittävät ryöppyinä matalat luodot.

c.

I 2 • a:n ja ä:n merkit

Aina ei a:ta ja ä:tä voida osoittaa kuvaamalla; toisinaan on käytetty niiden omia merkkejä (ä on n. $1\frac{1}{2}$ astetta nostettu a):

a ä aa ää ai au äi äy

a:n ja ä:n merkkiä joudutaan käyttämään

sanan alussa (tai erillisenä (1-5);

vokaaliyhtymissä: vokaalin jäljessä (4, 6, 7);

vokaalin edellä: ae, ao (äe, äö) (8-10)

'annan, aate, aita, äkkiä, ⁵ääni, sattua, vaa'an, haen, jaosto ¹⁰näen

Huomaa: a:n merkkiä ei tietenkään käytetä seuraavanlaisissa tapauksissa: ¹ vapaata, rauhaista. Vertailu: ³ tavara: avara, ⁵ tase: tae

Harj. esim. 16 a.

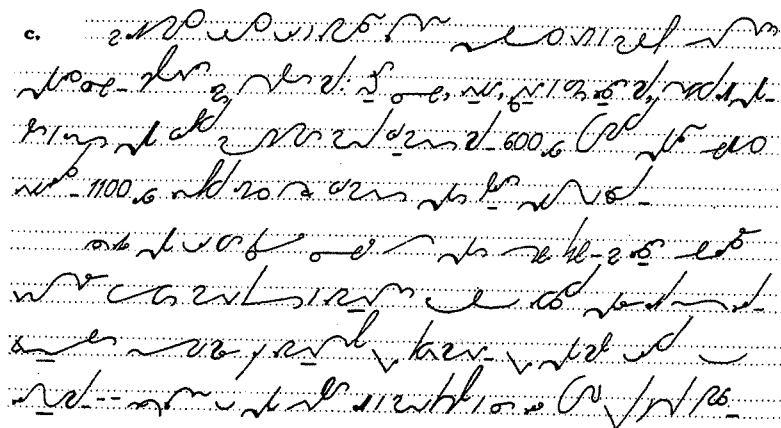
b. ²¹ ajaa, äärelle, Aino, asua, ²⁵ aurinko, äiti, jae, astua, aisti, ³⁰ liian, äkillinen, aukeaa, aava, ajautua, ³⁵ aallot, paeta, aiheet, asia, häviää, ⁴⁰ aasialaisia.

Sügel: keski (c).

Tehtävä 13 a.

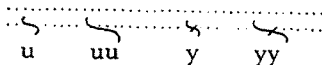
b. Kaupan avulla saa aavan meren äärellä asuva saaren asukas leipää, sisämaan asukas kalaa ja aukean aroseudun asujain puuta. Kaupan avulla saamallaan auralla aukaisee maamies pellolleen vaot ja äestää sen ostamallaan äkeellä. Autoilija ostaa itselleen auton ja sen varaosia. Joka ateriallamme on pöytäamme täynnä kaupan tuottamia ruoan ainesosia. Kaupan avutta ei voi ajatella nykyajan elämän sujuvan.

Kaupalla on takanaan pitkä historia. Aikoinaan oli kauppaa ensin eri heimojen välillä. Kauppatavarana olivat aseet, hopea- ja muut jalometalliset esineet. Kauppiaan ammattia ei vielä tunnettu. Kauppa oli monesti varakkaiden asiana.

I 3 • u:n ja y:n merkit

(n. 1) (n. 2 1/2)

u:n, uu:n, y:n ja yy:n merkkejä käytetään:

sanan alussa (tai erillisenä) (1-3);

vokaalin jäljessä: äänneyhtymissä

iu (4, 5);*

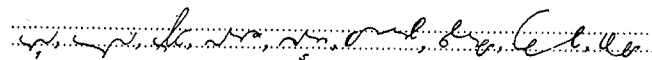
eu, au ja ou (ey, äy ja öy), kun niissä ei u:ta (y:tä) voida osoittaa alentamalla (6-9), ** sekä

konsonanttimerkin jäljessä, kun tätä ei voida alentaa.

* Myös u-u (harv.): liu'un =

** Ks. opastusta s. 10 ylhäällä.

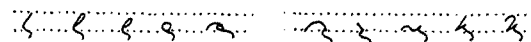
¹ uni, uuni, ystävä, niukka, ⁵ kaiun, vaikeuttaa, sitoutua: toteuttaa, patoutua (alentaminen mahdollista!)

u konsonantin jäljessä (1-5):

alakaarelliset, s ja kk
(u sulautuu)

suipot ja n:

pu -tu du su kku ku ru nu ju hu

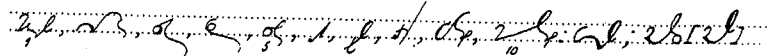
Huomaa:

1. u:n merkkiä käytetään toisinaan silloinkin, kun konsonanttimerkin alentaminen olisi mahdollista, mutta hankalaa (5).

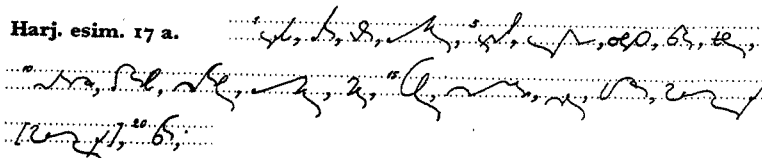
2. u:n ja y:n merkkejä ei käytetä ensimmäisessä tavussa konsonantin jäljessä (6-8).

au (äy) osoitetaan sanan sisässä esimerkkien mukaisesti (9-11).

¹ haluta, kaiku, saapuu, väsy (y=u), ⁵ satu; luja, pyytää, lyhyt; vaivautui, ¹⁰ heittäytyi: vakauttaa; harjoitus *(harjoittaa*)

Harj. esim. 17 a.

b. ²¹ ura, kaippu, ynnä, uutera, ²⁵ mainittu, kiusa, ylänkö, luisua, kiehuu, ³⁰ liikkui, aiheuttaa, keiju, hiukan, keikuttaa, ³⁵ painuu, laittautuu, piirustaa, sattuu, varautui, ⁴⁰ uupuu.

Sügelejä: ¹ yli → ylös, uusi.

Tehtävä 14 a.

Handwritten cursive script for Task 14a, showing various letter combinations and diacritics.

b. Toverillani ei ollu(t)** halua jäädä, ja hän meni edelleen. Minä kiipesin rinnettä alas vahingoittuneen luo. Suurella vaivalla minun onnistui nostaa hänet maasta, ja nousin takaisin ylös. Ponnistelu taakka selässäni aiheutti sen, että minulle tuli lämmin, ja lämmöstä sai osan myös uusi toverini. Niinpä kun olimme perillä lähimmässä kylässä, hän oli jo toipumassa. Mutta ensin mainitun toverini, joka käveli edelleen, löysin tien viereistä lumesta kangistuneena. Upuneena istuuduttuaan hän oli siinä kuollu(t)** kovassa pakkasessa.»

Sügelejä: ¹ puolustaa (johd.); ulko, yli; uusi (c); ⁵ konsonanttiyhdytymä ts (ks. 16. lukua); joutsen.

Handwritten cursive script for the word 'joutsen'.

Tehtävä 15 a.

Handwritten cursive script for Task 15a, showing various letter combinations and diacritics.

* Intialainen kristitty Sundar Singh.

** Käytetään um-merkkiä, t jää pois (vrt. 20. lukua).

b. Aamulla suolammen muut vesilinnut kummastelivat rumaa toveriaan. Mutta suolle tuli yllättäen miehiä aseineen ja koirineen. Pikku ankka pakeni kauhistuneena. Viimein sen uupuneena onnistui päästä pienelle mäjälle. Mutta sinne sen oli vaikea kotiutua. Se halusi mieluummin olla ulkona, kellua ja uida vedessä. Pian se vainottuna sai taas paeta. Kerran illalla, kun aurinko painui mailleen, eteni seudun yli pari vaaleaa siivekäs-tä. Linnut olivat joutsenia. Outo tunne täytti pikku ankanpojan rinnan, ja se muisteli kauan sitä kaunista näkyä.

c. *Handwritten cursive script for Task 15c, showing various letter combinations and diacritics.*

(Andersenin tunnetun sadun mukaan)

I 4 • i t₂:n edellä; k₂

i-loppuisten diftongien jälkeen piirretään t₂ oikealle viistoon (1-6).

Pelkän i:n jälkeen t₂ piirretään pystyyn (7:8), ii:n jälkeen vasemmalle takaviistoon (9).

¹ veit, sait: jäit, sanoit: ⁵ sanot, luit, olit: olet, kalliit

Handwritten cursive script for the word 'veit, sait: jäit, sanoit: sanot, luit, olit: olet, kalliit'.

Suipennetun merkin jälkeen t₂ piirretään (suunnilleen) tavalliseen suuntaan: ¹⁰ otit, kaaduit. Huomaa myös ¹² voit.

k₂-merkkiä (koukku-k:ta) voidaan käyttää sanan alussa äänneyhtymissä ku ja kuu (myös kui, mutta ei kuo), toisinaan myös e:n ja i:n

sekä niiden tapaisten merkkien edellä. Suositeltava se on etenkin *pronomineissa* ja niiden johdannaisissa (1, 3, 4).

¹ kuka, kuulla, kuinka, ketä, ⁵ kieli, keula

kuu, kuulla, kuinka, ketä, kieli, keula

Harj. esim. 18 a.

kuu, kuulla, kuinka, ketä, kieli, keula

b. ²⁶ pääsit, löysit, kuvio, auliit, ³⁰ saatoit, teinit, odotit, myit, jaoit, ³⁵ asuit, halusit, saavuit, seurasit, tilit: ⁴⁰ tilat, kerroit, kemia, ekonomit, kokosit, ⁴⁵ kuunnella, liikut, huomasi, kauriit, vaikenit, ⁵⁰ kuvasit.

Sügeli: usea

usea

Tehtävä 16 a.

kuu, kuulla, kuinka, ketä, kieli, keula

b. Yhä lisää näytit ihmisille luonnon salatuista voimista. Annoit heidän tunkeutua maan kuoren sisälle ja kuvailit heille sen aarreaittoja. Yhä useammat luonnon lait valaisit heille. Toit esille yhä moninaisemmat koneet ja laitteet, paremmat tuotteet. Moottorit surisevat, raketit nousevat taivaalle tulenliekit jäljessään. Monella tavoin autoit ihmisiä ja toit heille huvia.

c.

kuu, kuulla, kuinka, ketä, kieli, keula

kuu, kuulla, kuinka, ketä, kieli, keula

I 5 • Konsonanttiyhtymät (alku)

Konsonanttiyhtymien merkkejä käytetään silloin, kun on osoitettava kaksi perättäistä konsonanttia (tai useampia perättäisiä); esim. harva: harava.

Yleissääntö. Konsonanttiyhtymä kirjoitetaan nostamalla yhtymän edellinen konsonanttimerkki noin puoli astetta (tai hieman vähemmän, esim. lk.) Konsonanttimerkit kirjoitetaan lähetysten. — Tästä säännöstä poiketen kirjoitettavat konsonanttiyhtymät esitetään jäljempänä tässä ja seuraavassa luvussa.

lj lh lp lm lv ld lt lst lk ln

nj nh nv nt nst

rj rh rp rm rv rd rt rst rn rs

(1¹/₂)

(1)

hj hm hv hk hr hn

sp sv sm sk

Huomaa:

1. rd:ssä, rt:ssä ja rst:ssä r on *kaarennettu* alapäästään.
2. h-alkuisissa konsonanttiyhtymissä h on niin ikään alapäästään *kaarennettu* ja lisäksi hieman *pienennetty*.
3. sp ja sv kirjoitetaan s₂:lla.

Konsonanttiyhtymien merkkeihin ja niiden jälkimmäisiin konsonanttimerkkeihin soveltuvat suunnilleen samat säännöt kuin yksityisiin konsonanttimerkkeihin. i:n jälkeen nostetaan *koko* konsonanttiyhtymän merkki (6).

¹ halpa, kartta, perhe, sorsa, ⁵ verho, hiljaa, tuntui, vahva, askel,
¹⁰ vihko, Osmo, kasvaa, suurta

H. p. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

Harj. esim. 19 a.

h. p. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. ²¹ Marja: Mirja, ohje, hauska, ²⁵ piirtää, vahventaa, linja, täsmällinen, Yrjö, ³⁰ Moskova, kulkea, palsta, perjantai, sähkö, ³⁵ kilpailu, kasvi, uhraa: uhkaa, Tukholma, ⁴⁰ intendentti.

Sügelejä: ¹ kirja, tärkeä, keski, siis; ⁵ kuitenkin kuitenkin; toisaalta (johd.) (c).

h. p. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

Tehtävä 17 a.

h. p. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. Liikekirje sanoo asian ehkä selvemmin ja paremmin kuin henkilö toiselle. Liikekirjeen varjopuolena taas on se, että se voi jäädä syrjemmälle kuin joku henkilö. Sehän ei voi keskustellen selvittää asiaa. Kirjeellinen toiminta ei ole myöskään aina nopeinta. Kirjeen laadinta tuntuu turhalta silloin, kun asian voi helposti järjestää puhelinta käyttämällä. Tilanteen vaatiessa kirjeen voi korvata sähköllä. Sääntönä on, että sähköisen vahvistaa sen lähettäjä myöhemmin kirjeellä.

c. *h. p. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.*

(Vapaasti Usva—Kovalan »Kauppakirjeenvaihdon» mukaan)

Sügelejä: ¹ tehdä (tekee) → teki, korkea; tk, ⁵ kotka.

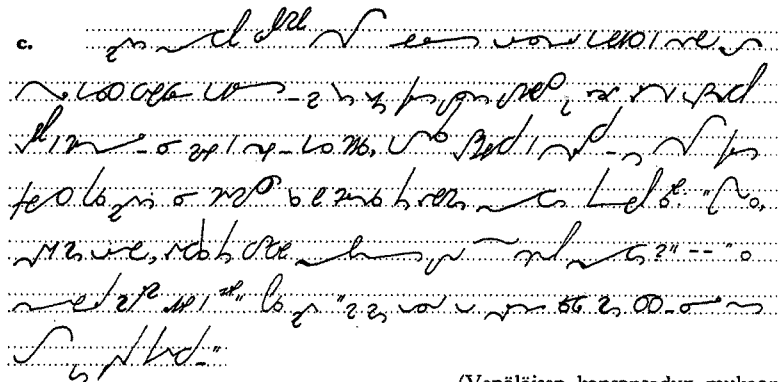
h. p. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

Tehtävä 18 a.

h. p. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

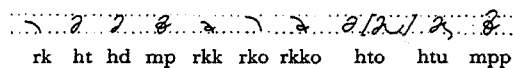
b. Mutta kotkan pesän juuressa asui vanha, puolisokea maamyyrä. Kul-
kien käytävissään maan sisässä se haki sieltä ravintoa. Kerran kotkan te-

rävä silmä erotti myyrän alhaalta puun juurelta. Ne alkoivat puhella. Myyrä sanoi: »Arvoisa kotka, muuta pois siltä paikalta!» — »Kuinka niin», huusi kotka vastaan, »et kai pelkää tuijottaa näin korkealle?» — »Mänty on jo vanha ja heikko», sanoi rohkea myyrä. Kotka vastasi: »Minä kiertelen maailmaa pitkälti ja laajalti enkä pesäpuussani huomaa lainkaan vikaa.»

c.

(Venäläisen kansansadun mukaan)

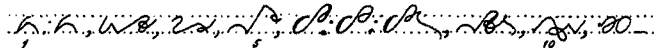
Erikoismerkkejä:

rk ht hd mp rkk rko rkko hto htu mpp

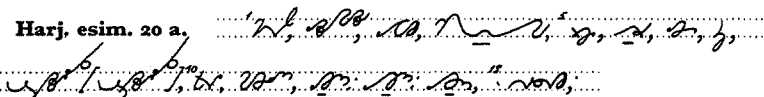
Huomattavaa:

1. Ennen opitut erikoismerkit: st, nk ja nkk (vrt. myös ng!).
2. hto = hdo = htö = hdö (11).
3. Erona rk:n ja k:n välillä sanansisässä on kulma rk:n edellä (1, 2).

¹ virka: vika, parempi, merkki, ⁵ kirkko, vaihtaa: vaihto: vaihtuu, kamppailu, ¹⁰ ankuri, lähdössä

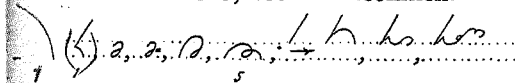

Harj. esim. 20 a.

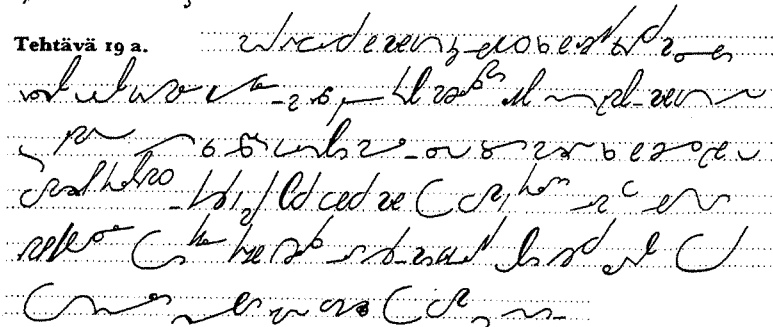

b. ¹⁶ lamppu, Turku, hiihtää, hankkia, ²⁰ lämpö, merkitä, mahtuu, järkyttävä, johto, ²⁵ herkkä, lähtö, kumpaa, vaihtoehto, virkkoi, ³⁰ johdanto.

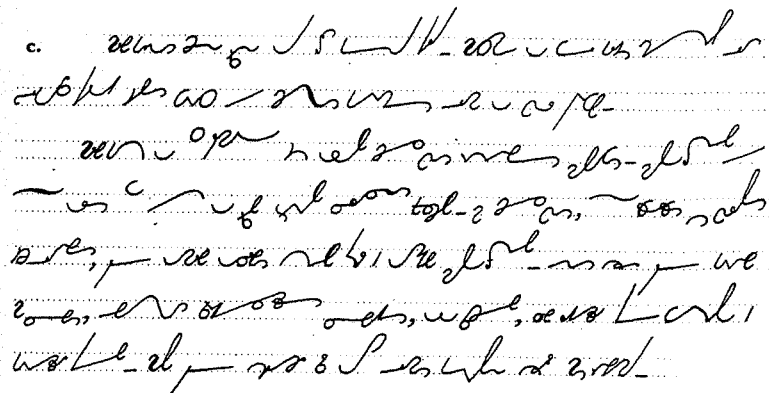
Sügelejä: ¹ tarkka (tarka-), yhtä (yht-) → yhd-, kohta; ⁵ koska; tehdä → teko, teon → teollinen.

Tehtävä 19 a.

b. Maaseudun nuori ihminen pohtii vakavaa ongelmaa harkitessaan, kuinka elämän vatedes järjestää. Yhden talon pojat ja tyttäret eivät kaikki mahdu samalle tilalle. Kaupunki voi tuntua olevan parempi vaihtoehto nuoresta, joka huolehtii omasta ja mahdollisesti jo perheenkin elämästä. Tietysti muiden esimerkki ja vaihtelun halu myös vaikuttavat. Toisaalta nuori ihminen maalta lähtiessään menettää paljon sellaista herkkää ja arvokasta, mitä kaupungin ahtaat olosuhteet eivät voi hänelle koskaan korvata.

c.

Sügelejä: ¹ yhtä (yht-) → yhd-, kohta.

2, 2, 2...

Tehtävä 20 a.

Handwritten cursive script for task 20a, showing various letter combinations and syllables.

b. Hirven vartalo on vahvan etuosan johdosta epäsuhtaisen näköinen. Sen harppova askel vaikuttaa myös oudolta. On kummallista, että niin kookas eläin voi elää luonnonvaraisena kylmässä ilmastossamme. Hirvi on märehittäjä. Sen ruokavalio on vaihteleva. Sille kelpaa melkein kaikki vihreä: puun lehdet ja kasvuaiheet, jopa kuori sekä erilaiset kasvit. Hirvi viihtyy matalakasvuisissa lehdoissa tai kostean luhtaniityn tienoilla. Siellä voi nähdä yhden tai useampia laiduntamassa.

c. *Handwritten cursive script for task 20c, showing various letter combinations and syllables.*

I6 • Konsonanttiyhtymät (jatko)

t-alkuiset:

Handwritten cursive script for t-alkuiset, showing various letter combinations.

tj tk ts tv

¹ matka; huomaa t_2 :n suunta: ² paitsi, Ritva

s-, r- ja l-loppuiset:

Handwritten cursive script for s-, r- ja l-loppuiset, showing various letter combinations.

ps ns ls ks (rs) nss lss rss

Handwritten cursive script for s-, r- ja l-loppuiset, showing various letter combinations.

tr dr t_2 r kr pr pr_2 (hr)

Handwritten cursive script for s-, r- ja l-loppuiset, showing various letter combinations.

pl nl hl rl sl

s ja r sulautuvat edelliseen konsonanttimerkkiin, s alakaareen s_2 :na. r- ja l-loppuiset konsonanttiyhtymät ovat kielessämme harvinaisia. r-loppuisten nopeilla merkeillä on huomattava käyttö *lyhennysopissa*.

Kirjoituksen pr_2 :sta jatkuessa pidetään merkin alaosan korkeutta uutena perusrivinä (alentamista sen suhteen ei kuitenkaan suoriteta, vaan u osoitetaan käyttäen u:n merkkiä): esim. 10.

⁴ lapsensa, ⁵ maksaa, kurssi, metri, traktori, Kreikka, ¹⁰ prinssi, pihlaja, Englanti

Handwritten cursive script for the examples, showing various letter combinations and syllables.

Vokaalien liittämisestä huomattavaa:

Handwritten cursive script for vokaalien liittämisestä, showing various letter combinations.

kso ksu rso rsu dro tro t_2 ro kro pro pr_2 o

¹ jakso, versoa, kontrolli, kronikka, ⁵ troppiikki

Handwritten cursive script for the examples, showing various letter combinations and syllables.

Harj. esim. 21 a.

Handwritten cursive script examples for exercise 21a, showing various letter combinations and flourishes.

b. 26 litra, Elsa, kärsiä, klinikka, 30 jatko, ponsi, kruunu, harso, neutri, 35 kutsua, jaksakseen, runsas, prosentti, kriisi, 40 kanslia, patja, maksoi, juhla, läksy, 45 valitsee, Tanska, kitka, karsinta, katsoitko, 50 kronometri.

Sägelejä: 1 yleensä (johd.), tarve (tarv-).

Tehtävä 21 a.

Handwritten cursive script examples for exercise 21a, showing various letter combinations and flourishes.

b. Lumi ja jää ovat liikenteelle myös hyödyksi. Metsissä on helpompi liikua ajoneuvoilla, ja jäitsee pääsee laajankin vesistön ylitse. Pahimmat pakasjaksot eivät yleensä jatku kovin pitkälti. Varsinkin etelä- ja länsirannikolle löytävät tiensä myös talvella Atlantin lauhat tuulet. Kesän aurinko ehtii yleensä kypsyttää viljan, mutta viljan koko tarvetta ei aina saada tyydytetyksi omasta maasta. Suotuisa ilmastomme on, kuten tunnettua, trooppiselta alueelta monen tuhannen kilometrin takaa tulevan lämpimän merivirran ansiota.

c. Handwritten cursive script examples for exercise 21c, showing various letter combinations and flourishes.

Handwritten cursive script examples for exercise 17, showing various letter combinations and flourishes.

I 7 • Vierasperäiset konsonantit ja sanat *

(n. 1/2) (2)

Handwritten cursive script examples for exercise 17, showing various letter combinations and flourishes.

b g f sh tsh

f kirjoitetaan aina ylhäältä alas. Kirjoituksen f:stä jatkuessa pidetään kantarivinä perusriviä.

Esimerkkejä vokaalien osoittamisesta; r-loppuisia konsonanttiyhitymiä:

Handwritten cursive script examples for exercise 17, showing various letter combinations and flourishes.

go gö 'fo fu br gr fr

u osoitetaan kuvaamalla silloin kun tämä on mahdollista.

Vierasperäiset sanat kirjoitetaan yleensä siten kuin ne lausutaan, ts. sellaisina kuin kirjoittaja ne kuulee. Esim. c merkitään yleensä k:nä tai s:nä (3). Jonkin verran muuntelua kuitenkin pakosta esiintyy. Vokaalit osoitetaan suunnilleen samalla tavoin kuin perusmerkkien yhteydessä. ää ja y (yy) voidaan sanan sisässä osoittaa samoin kuin ensimmäisessä tavussa (13).

Konsonanttiyhitymiä muodostetaan tavalliseen tapaan. Hankalissa tapauksissa voi konsonantit (tai yleensä kirjaimet) kirjoittaa ainakin osaksi peräkkäin samalle korkeudelle (9).

Vierasperäiset sanat, harvinaisemmat erisnimet ja muut oudot sanat on kirjoitettava erityisen huolellisesti; niiden alle vedetään yleensä lyhyt viiva. Jos aikaa riittää, on niissä hyvä käyttää kurrenttikirjoitusta.

* Voidaan vaihtoehtoisesti lukea kieliopillisen osan viimeisenä lukuna.

¹ Gabelsberger, Budapest, Caesar (lue: keesar), Goethe (gööte),
⁵ finanssi, foneettinen, Schiller, Tshekkoslovakia, Lindberg, ¹⁰ Iso
 Britannia, Afrikka, absoluuttinen, analyysi

Handwritten examples of shorthand symbols for the words above.

Harj. esim. 22 a. *Handwritten shorthand example.*

b. ¹⁶ Börje, finaali, biologia, Frans, ²⁰ propaganda, Chile (tshiile), fo-
 rumi, Brasilia, subjekti, ²⁵ Grönlanti, fysiikka, Järnefelt, geometria, Sjö-
 blom, ³⁰ Granberg.

I 8 • Siigelejä; lukusanoja; kertaustehtäviä

Siigelejä tehtävistä 10-21:

¹ enemmän, ensi, jos (11 c), keski, ⁵ kirja, kohta, korkea (18), koska,
 kuitenkin kuitenkin, ¹⁰ nyt, puoli, siis, tarkka, tarve, ¹⁵ tehdä,
 toinen, tämä, tärkeä, ulko (15), ²⁰ usea, uusi, valtio (10 c, 19 c), yhtä, yli

Handwritten shorthand symbols for the words above.

Muita siigelejä:

¹ joskus, kansa, kanssa, korko, ⁵ kysyä, markka, * suhteen suhteessa,
 tahto, varten, ¹⁰ yksi; ensimmäinen (johd.).

Handwritten shorthand symbols for the words above.

Lukusanoja:

¹ sata, tuhat, miljoona, miljardi; ⁵ 300, 4 000, 200 000, 6 000 000,

* Vahvennus kuvaa tässä edellistä lyhyttä a:ta. — Sanan markka taivutusmuodot
 on syytä yleensä kirjoittaa täydelleen.

7,8 miljardia

Handwritten shorthand for 7,8 miljardia.

Huom. Sadan ja varsinkaan tuhannen merkkiä ei yleensä ole syytä käyttää
 silloin, kun ei ole edeltävää numeroa: ¹⁰ tuhannet.

Eräitä vapaaehtoisia lyhenteitä (»tähtisiigelejä»):

¹ esim., mm., ym., jne., ⁵ jnp., ns.

Handwritten shorthand symbols for the words above.

Harj. esim. 23 a. *Handwritten shorthand example.*

Handwritten shorthand symbols for the words above.

b. ³¹ kanssamme, toiselle, puolelle, yksilö, ³⁵ yhtymäkohta, tarkistaa,
 tästä, tekevät, kyseinen, ⁴⁰ tahtoivat, korkealle, toisina, tarkastaa, kan-
 sanvaltainen, ⁴⁵ ensin, tarpeeksi, kirjallinen, koskeva, korostaa, ⁵⁰ ulko-
 maat, tarkemmin, markoissa, yleistää, tarkoin, ⁵⁵ ensimmäistä, ulos,
 50 000 mk, 1 200, 28 mrd. mk, ⁶⁰ 1,5 miljoonaa.

Kertaustehtäviä

Tehtävä 22 a.

Handwritten shorthand for the words in task 22 a.

* Edellinen: valloissa, valtioissa, jälk. vain: valtioissa.

Handwritten text in cursive script, likely a continuation from the previous page.

b. Mistä mainittu nousu johtui? Se johtui siitä, että kulta- ja hopearahat alkoivat nyt olla ensi kertaa käytännössä maksuvälineinä ja vanha hankala vaihtokauppa muuttui vähitellen rahasta myynniksi. Kauppias sai vähän tilaa vievän maksuvälineen, joka oli helppo käsitellä ja käypä kaikkialla. Valtion leima takasi, että valtio milloin tahansa vastaanotti rahan maksuksi.

Vanhin tunnettu arvon mitta oli nautakarja. Rahan lähimpiä edeltäjiä olivat kulta- ja hopeaharkot ja -tangot. Mutta kuinka vaihalloista oli-kaan se, että jokaista pientäkin kaupantekoa varten täytyi käyttää koe-tinkiveä ja vaakaa. Paitsi sitä, että raha on helppo käsitellä, sillä on vaih-tokaupan rinnalla se etu, että ostaja voi vaihtaa juuri niitä tavaroita, joita hän sillä hetkellä haluaa.

c. *Handwritten text in cursive script.*

Handwritten text in cursive script.

Handwritten text in cursive script.

Handwritten text in cursive script.

Handwritten text in cursive script.

(C. Grimbergin »Kansojen historian» mukaan)

Tehtävä 23 a.

Handwritten text in cursive script, likely a student's response to the task.

Handwritten text in cursive script.

Handwritten text in cursive script.

Handwritten text in cursive script.

b. Kivi käyttää mainitussa näytöksessä, niin kuin usein muulloinkin henkilöjä kuvatessaan, nerokasta menetelmää: hän antaa kahden yksinkertaisen henkilön keskustella keskenään. Esko ja hänen isänsä puhelevat pitkälti ja hartaasti Eskon retkelle lähdöstä. Keskustelusta ei synny tulosta, mutta sen suorittajat astuvat esille ilmielävinä, ennen kaikkea Esko, älyltään yksinkertainen, itsepäinen ja omahyväinen, ja hänen isänsä Topias, hänkin hieman yksinkertainen henkilö. Yhtä elävästi tulevat luonnehdituiksi muut keskeiset henkilöt, Eskon äiti, rahanahne ja karski Martta, hieman koominen lukkari Sepeteus, hurjusmainen Iivari ja kiero, mutta kieleltään vikkeli Mikko Vilkastus.

c. *Handwritten text in cursive script.*

Handwritten text in cursive script.

(Haila—Heikkilä: Suomalaisen kirjallisuuden historia)

(Pakolliset päätelyhenteet)

19 • Illatiivi

Tehtävä 24 a.

Tehtävä 24 a.

b. Jonkin verran höyrylaivan jälkeen* (seur. sivu) tuli liikenteeseen höyryveturi, joka saattoi rautatiet keskeiseen asemaan maaliikenteessä. 1880-luvulla päätyi kaksi saksalaista keksijää nykyaikaisen malliseen polttomoottorilla käyvään autoon. Vuosisadan vaihteessa autojen tuotanto pääsi hyvään vauhtiin, mutta vasta ensimmäisen maailmansodan jälkeen auto tuli yleiseen käyttöön. Omaan maahanme saapui ensimmäinen auto vuonna 1900. — 1900-luvun ensimmäisiin vuosikymmeniin mennessä olivat liikennevälineet jo kehittyneet varsin tehokkai-siin muotoihin.

[illegible]

56

Tehtävä 25 a.

Tehtävä 25 a.

... dedux e 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837,

b. Vasta tällä vuosisadalla on alettu saada valoa moniin muuttoliikkeeseen liittyviin hämäriin seikkoihin. Tiedämme, että kottaraiset muuttavat talveksi Etelä-Ruotsiin ja Keski-Eurooppaan, kurjet ja monet muut lajit Afrikkaan, eräät jopa sen eteläkärkeen saakka. Lapintira ei aina pysähdy siihenkään, vaan saattaa jatkaa matkaansa etelänapamantereen reunamille saakka. Sikäläiseen joutsyyn, siis meikäläiseen kevääseen, hengissä säilyneet muuttolinnut joutuvat taas salaperäisen vietin valtaan, joka saa ne paluumatkalle kaukaiseen kotimaahan.

[illegible]

* Partikkeleiksi »kangistuneet» illatiivimuodot kirjoitetaan yleensä käyttämättä illatiivin päätemerkkiä. Muoto *jälkeen* ja eräät muutkin kirjoitetaan illatiivin päätemerkillä.

20 • Verbien aktiivi

KONDITIONAALIN *si* osoitetaan *s₂*:lla; taivutusmuodoissa saa merkitä *s:n* jälkeisen *i:n* (1-6).

III INFINITIIVIN illatiivin päätte *maan, mään* (7-9).

¹ hakisi, jättäisi, toisimme, menisit, ⁵ tekisin; vrt. arkisin (ero?); hake-
maan, salaamaan: salamaan (ero?)

*hakisi, jättäisi, toisimme, menisit, tekisin, arkisin, hake-
maan, salaamaan, salamaan*

II PARTISIIPPISSA osoitetaan

päätte *nut, nyt* } u:n merkillä, jota ei sulauteta (1-4),
loput *nnut, nnyt* }
muut loput *ut, yt* » joka sulautuu (5, 6)
edelliseen konsonanttimerkkiin.

Huomaa *partitiivi* (7). Muita taivutusmuotoja ei lyhennetä (8, 9).

II INFINITIIVIN lopun vokaaliyhtymät *ae* ja *äe* osoitetaan nopeam-
min kirjoitettavina diftongeina *ai* ja *äi* (= *ai*), kuten eräissä teh-
tävisissä edellä on tehtykin (10-12). Muut 2. infinitiivin lopun vo-
kaaliyhtymät (esim. *oe*) voidaan kirjoittaa äänteenmukaisesti.

¹ hakenut, nähnyt, tehnyt, tiennyt, ⁵ tullut, juossut, sattunutta, ko-
honneet, menneistä, ¹⁰ ottaen, odottaessa, viettäessä.

*hakenut, nähnyt, tehnyt, tiennyt, tullut, juossut, sattunutta, ko-
honneet, menneistä, ottaen, odottaessa, viettäessä*

Harj. esim. 25 a.

*hakisi, jättäisi, toisimme, menisit, tekisin, arkisin, hake-
maan, salaamaan, salamaan*

* Muodossa *mennyt* kuuluu edellinen *n* *vartaloon*. Muoto pitäisi näin ollen kir-
joittaa mieluiten *nn:llä*, mutta sen saa kirjoittaa myös ilman *n:ää*.

b. ²⁶ lukisi, jakanut, oppimaan, koonnut, ³⁰ jatkaen, vastannut, esittäisi,
käsitellyt, viemään, ³⁵ säästäessä, saaneen, voimme, noussut, vastaa-
maan, ⁴⁰ pitänyt, päästäen, jäisin, kokeillut, tapahtumaan, ⁴⁵ palan-
nutta, jättäen, työskennellyt, yhdistäisi, surrut, ⁵⁰ toisimme.

Tehtävä 26 a.

*lukisi, jakanut, oppimaan, koonnut, jatkaen, vastannut, esittäisi,
käsitellyt, viemään, säästäessä, saaneen, voimme, noussut, vastaa-
maan, pitänyt, päästäen, jäisin, kokeillut, tapahtumaan, palan-
nutta, jättäen, työskennellyt, yhdistäisi, surrut, toisimme*

b. Kreikkalainen huomaisi, että antiikin ahtaan maailman raja on paen-
nut kauas, jopa maapallon ulkopuolelle. Sinne oli yrittänyt jo tarun Ika-
ros, mutta oli lentäessään polttanut siipensä ja pudonnut mereen. Tulkki
ei pystyisi kuvaamaan, mitä maailmassa on tapahtunut alkaen vanhasta
ajasta. Hän kuvaisi, kuinka antiikin rappeutunutta kulttuuria oli seuran-
nut kristinuskon aika. Tulkki kertoisi, kuinka Euroopan yli oli kulkenut
kansainvaellus (*Gö*) ja pitkän keskiajan jälkeen koittanut uusi aika.
Vaikeaa olisi kuvailla vähitellen alkanutta ja aina pitemmälle kehitty-
nyttä tekniikan aikaa.

*lukisi, jakanut, oppimaan, koonnut, jatkaen, vastannut, esittäisi,
käsitellyt, viemään, säästäessä, saaneen, voimme, noussut, vastaa-
maan, pitänyt, päästäen, jäisin, kokeillut, tapahtumaan, palan-
nutta, jättäen, työskennellyt, yhdistäisi, surrut, toisimme*

2 I • Verbien passiivi

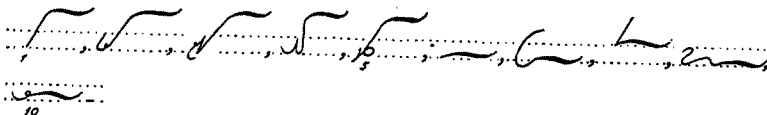
INDIKATIIVIN PRESENS:

a. ¹ *taan, tään* (2). Huomaa e:n ja i:n osoittaminen (3, 4).

Päättemerkki hajottaa konsonanttiyhtymän (5).

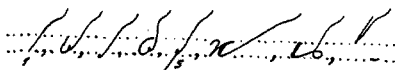
b. ⁶ *daan, dään* ja *aan, ään* (7-10).

² *palataan, kuljetaan, opitaan, ⁵ juostaan; ⁷ tuodaan, tehdään, men-
nään, ¹⁰ ollaan*

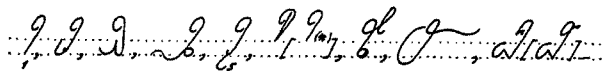
INDIKATIIVIN IMPERFEKTI: ¹ *(t)tiin* (2-4). Tässäkin konsonanttiyhtymä hajoo (5, 7).

² *palattiin, luettiin, valittiin, ⁵ tultiin, havaittiin, päästiin, süg. tehtiin*

I PARTISIIPPI: ¹ *(t)tava, (t)tävä* (2, 3). Konsonanttiyhtymä hajoo (4, 5). *Taivutusmuodot: 7-9.*

² *palattava, opittava, noustava, ⁵ kuultava, tehtävä, saatavasta, tuo-
tavaan, varattavia*

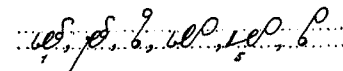
KONDITIONAALIN loput *(t)taisiin, (t)täisiin* osoitetaan aktiivin kondi-
tionaalinen tapaan (1, 2).

Voidaan myös käyttää konditionaalinen päättemerkkiä (3).

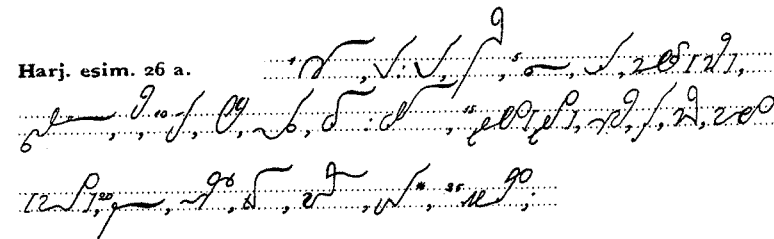
II INFINITIIVIN loput *(t)taessa, (t)täessä* osoitetaan myös kuten vas-
taavat aktiivimuodot (4, 5).

Tällekin muodolle on oma (vapaaehtoinen) päättemerkkinsä (6).

¹ *palattaisiin, tultaisiin, saataisiin, palattaessa, ⁵ jäätäessä, saataessa*

Harj. esim. 26 a.

b. ²⁶ *jaetaan, selvittiin: selvitettiin, voidaan, ³⁰ hankittaessa, suotava,
päädettiin, kuullaan, vietäisiin, ³⁵ käsitellään, tarkattiin, vaaditaan, teh-
täviä, päästään, ⁴⁰ viljellään, kysyttiin, luotava: luottava: luotettava,
⁴⁵ tarvitaan, mentiin, myytäväksi, ryhdyttiin, odotettavissa, ⁵⁰ työsken-
nellään.*

nellään

* Kaksi eri lukutapaa.

Tehtävä 27 a.

[illegible]

us, ys uus, yys*

$\sqrt{b}, \sqrt[3]{b}, \sqrt[4]{b}, \sqrt[5]{b}, \sqrt[6]{b}, \sqrt[7]{b}$

a. *us*, genetiivi *uksen* (1, 2)

us ukxen ukset uksissa usta usten

b. *us*, genetiivi *uden* (3, 4)

us uden udet uksissa ulla uksien

c. *uus* (5, 6)

uus uuden uudet uuksissa uutta uuksien

Bo, az, mel, on, Bo, hy-

63

1. Siigeli *uus* (1). Taivutusmuodot kirjoitetaan kuten johtimen *uus* vastaavat muodot: ² uudet.

2. Seuraavissa muodoissa *ei ole* kysymyksessä johdin *us*: ³ sivussa, keskustelussa, ⁵ otetusta (mitkä nimittäin ovat perusmuodot?).

3. ⁶ Taloudellinen, sivistyksellinen, oikeudelliset jne.

4, 60, 100, 150, 200, 250, 300, 350, 400, 450, 500, 550, 600, 650, 700, 750, 800, 850, 900, 950, 1000

4. *Inessiivin ja elatiivin* (vapaaehtoiset) päätemerkit: ¹ *uksessa, uksesta* (st levennetty); *udessa, udesta*; ⁵ *uudessa, uudesta*.

5. Johtimessa olevan *u:n* voi sulauttaa *r:ään*:⁷ seuraus, uutteruus.

o, g, o, g, so, y, o, o, k-

Harj. esim. 27 a.

Harj. esim. 27 a.

b. ²¹ vaatimus, mittauksen, huomautuksia, opetukset, ²⁵ sairaus, rasi-
tusta, lupauksista, tarkoitukseen, saavutuksena. ³⁰ työllisyyteen, hallituk-
silla, oikeudessa, uudelleen, todellisuutta, ³⁵ kirjoituksesta, vaikeudet,
keskitystä, yritysten, esityksiä, ⁴⁰ taloudelle.

Tehtävä 28 a.

Tehtävä 28 a.

b. Kiven mielikuvituksen rikkaus ja huumorintaju oli suuri. Kauneudessaan hänen tuotteensa ovat vertaansa vailla. Parhaat Kiven kuvauksista liikkuvat kansan keskuudessa. Niissä esittäytyvät suomalaisen kansanluonteen perusominaisuudet kaikkine vastakkaisuuksineen. Niiden johdosta aiheutuu monia koomisia kohtauksia. Kivi ivaa kuvaustensa yhteydessä tyhmyyteen liittyvää omahyväisyyttä ja itsepäisyyttä. Mutta hän tarkastelee henkilöähöjijönsä heikkouksia usein suurella myötämielisyydellä.

c. *Ischid* *centrocentrus* *schultzei*
 var. 12. *Ischid* *centrocentrus* *schultzei*
centrocentrus *schultzei* *schultzei*
centrocentrus *schultzei* *schultzei*
centrocentrus *schultzei* *schultzei*
centrocentrus *schultzei* *schultzei*

Tehtävä 29 a.

Tehtävä 29 a.

b. Tilauksen on oltava niin selvä, ettei sen sisällyksen suhteen jää tulkinnan varaa. Sen tunnusmerkkeinä voidaan pitää tarkkuutta, täsmällisyyttä ja selvyttä. Tilauksen vaikutusta ei ole tarpeen tehostaa, sillä se on normaaliaikana jo sinänsä vastaanottajalle tervetullut. Tilauksiin sopii niukkasalaisuus ja asiallisuus. Kohteliaisuudet ovat tässä yhteydessä turhia. Selvyyden vuoksi suurliikkeitä lähettävät tilaajilleen lomakkeita, joista käy selvästi ilmi niiden käyttötarkoitukset.

c. *halko- ja kalamarkkinat*
kalastus- ja kalankäsittely
kalastus- ja kalankäsittely
kalastus- ja kalankäsittely
kalastus- ja kalankäsittely
kalastus- ja kalankäsittely
kalastus- ja kalankäsittely
kalastus- ja kalankäsittely

(Vapaasti Usva—Kovalan »Kauppakirjeenvaihdon» mukaan)

23 • Johdin minen (vapaaehtoinen)

Johdin *minen* (myös harvinaisen *rv* infinitiivin päätte); merkki on yläpäästään suippo:

minen mis- misen miseen misista(-ä) mista(-ä)

¹ lukeminen, saamiseen, tuomisessa, tekemisissä, ⁵ jakamista*

Inessiivi- ja elatiivimuodoille on lyhyemmät merkit: ⁶ misessa (-ä), misesta (-ä).

minen mis- misen miseen misista(-ä) mista(-ä)

*Kaksi samankaltaista muotoa: 1. Niissä ei ollut paljon jakamista: *ky* (johdin *minen*). 2. Valtion jakamista varoista: *lv* (ns. *agentti-partisiippi*).

Harj. esim. 28 a.

ns. g. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. ¹⁶ oppimiseen, tarvitseminen, pysymiseksi, valtaamisella, ²⁰ neuvo-
 miseen, tapaamiselle, liittämiseksi, tekemisiä, nostamista,* ²⁵ kertaami-
 nen: kertominen, etsimiseksi, kirjoittamista,* siirtämiselle, ³⁰ pitämiseen.

Tehtävä 30 a.

ns. g. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

b. Syynä saariston väestön taloudellisen aseman heikkenemiseen ovat myös huonot liikenneyhteydet ja asutuksen hajanaisuus. Olojen kehittymisen ja taloudellisesti eteenpäin pääsemisen toiveet ovat siellä pienemät kuin muualla. Kalastuksen kannattavuuden alenemisesta voi ehkä syyttää kalakannan pienenemistä. Mutta myös kalan kaupassa vallinneella hajanaisuudella ja kalastajain vähäisellä järjestäytymisellä on ollut osansa kehityksessä. Kalastajaväestön olojen parantaminen vaatii kaupan tehokasta järjestämistä. Suurta hyötyä on silakan keräämisen keskittämisestä kalastajien omille järjestöille.

c. *ns. g. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.*

* Kaksi eri muotoa.

Tehtävä 31 a.

[illegible]

b. Uutta paikkaa kaupungille pidettiin tarpeellisena. Kun oli hyväksytty Söörnäisten niemelle sitä varten laadittu asemakaava, sijoitettiin kaupunki nykyiselle paikalleen Estnäs-nimiselle niemelle, johon pääsy oli helppoa kolmea eri lahtea pitkin. Näistä lahdista on kaksi vielä jäljellä, toinen Etelä- ja toinen Pohjoissatamana. Kolmas, pitkä ja matala lahti, joka aikoinaan on ulottunut Töölönlahdesta nykyiselle Rautatientorille, on täytetty. Kaupungin väkiluku kasvoi kovin hitaasti, ja pari kertaa kaupunki paloi. Vuonna 1700 siinä lienee ollut asukkaita jonkin verran alle 2 000. Tärkeänä edistymisen lähteenä oli Helsingille 1700-luvun jälkipuoliskolla tapahtunut Viaporin rakentaminen. Se kesti useita vuosikymmeniä yhtämittaa ja piti Helsingissä ja sen läheisyydessä sotilaita ja työmiehiä tuhansittain.

c. Subage 620000 m n k
for 620000 m 1812 L. 261 1910
all 620000 m 1812 L. 261 1910

[illegible]

Lyhenteitä(*) : ¹ Kirjoitus, pikakirjoittaa, pikakirjoitus, merkki, ⁵ perä, järjestää, järjestelmä, jotka, niin sanottu

$\infty, \sqrt{\cdot}, \sqrt[3]{\cdot}, i, l, m, n, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z,$

Tehtävä 32 a.

Tehtävä 32 a.

b. Nykyaikaisen pikakirjoituksen perustajana pidetään englantilaista Willis'iä. Noin vuonna 1600 hän laati pikakirjoitusjärjestelmän, jossa ensi

kertaa jokaisella kirjaimella oli oma merkinsä. Ne oli muodostettu suorista viivoista ja ympyränkaarista. Ennen oli sen sijaan valittu eri tavujen ja myös sanojen merkit usein aivan mielivaltaisesti. Willisin kirjoituksen pohjalla muodostui useita järjestelmiä. Englantilainen Taylorin (*teilorin*) järjestelmä 1700-luvun lopulta levisi kautta Euroopan. Kehityksen eräänlaisena huippuna oli Englannissa Pitmanin järjestelmä 1830-luvulta. Pian tuli Pitmanin järjestelmälle kilpailijaksi erään toisen englantilaisen Greggin laatima järjestelmä. Vähitellen se syrjäytti Pitmanin järjestelmän Yhdysvalloissa ja osittain myös Englannissa. Greggin järjestelmä on kirjoitussuuntansa puolesta hieman lähempänä tavallista kirjoitusta kuin Pitmanin järjestelmä.

Uuden uran pikakirjoituksen historiassa avasi saksalainen Gabelsberger 1800-luvun alkupuoliskolla. Hänen järjestelmänsä pikakirjoituskirjaimet noudattavat suureksi osaksi tavallisen kirjoituksen suuntaa. Gabelsbergerin järjestelmä on eri sovituksina levinnyt melkein kaikkiin maihin. Hänen ajatuksensa ovat suurella määrällä osoittaneet suuntaa vastaiselle kehitykselle. Suomen kieleen tämän järjestelmän sovitti 1870-luvulla L. Neovius (Nevanlinna).

Tehtävä 33 a. *Maamme suhteellisen syrjäisestä asemasta johtuen ovat kuitenkin johtavien sivistysmaiden tapahtumien vaikutukset ensi aikoina kantaantuneet tänne verraten hitaasti. Sen sijaan Itämeren piirissä tapahtuneet muutokset ovat melko nopeasti ulottaneet vaikutuksensa Suomeen.*

b. Maamme suhteellisen syrjäisestä asemasta johtuen ovat kuitenkin johtavien sivistysmaiden tapahtumien vaikutukset ensi aikoina kantaantuneet tänne verraten hitaasti. Sen sijaan Itämeren piirissä tapahtuneet muutokset ovat melko nopeasti ulottaneet vaikutuksensa Suomeen.

Maankamaran rikkonaisuus on luonut Suomeen koko maailmassa ainutlaatuisen järvien runsauden. Nämä järvialueen vesistöt pirstovat suuren osan maata saariksi, niemiksi ja kannaksiksi ja ovat siten vaikuttaneet asutuksen hajaantumiseen. Mutta toisaalta ne muodostavat vertaansa vailla olevan kulkuverkoston. Koskivoiman antajina niillä myöhäisinä aikoina on ollut yhä kasvava merkitys. Pitkät vedenjakajat, jotka sulkevat kehäänsä ns. Järvi-Suomen, erottavat samalla Suomenlahden ja Pohjanlahden rannikkomaat eri kokonaisuuksiksi.

c. *Maamme suhteellisen syrjäisestä asemasta johtuen ovat kuitenkin johtavien sivistysmaiden tapahtumien vaikutukset ensi aikoina kantaantuneet tänne verraten hitaasti. Sen sijaan Itämeren piirissä tapahtuneet muutokset ovat melko nopeasti ulottaneet vaikutuksensa Suomeen.*

(Martti Ruutu: Suomen historia)

Tehtävä 34 a. *Maamme suhteellisen syrjäisestä asemasta johtuen ovat kuitenkin johtavien sivistysmaiden tapahtumien vaikutukset ensi aikoina kantaantuneet tänne verraten hitaasti. Sen sijaan Itämeren piirissä tapahtuneet muutokset ovat melko nopeasti ulottaneet vaikutuksensa Suomeen.*

b. Tällä tavoin valmistetut saviesineet olivat hauraita ja pehmeitä. Niissä voitiin kuitenkin säilyttää kuivia ruoka-aineita, kuten viljaa. Aikojen

kuluessa ihminen oppi tulen teon taidon. Kun tulen teko oli keksitty, opittiin samalla polttamaan saviastiat. Näin ne tulivat koviksi ja siis lujemmiksi. Samalla niitä alettiin valmistaa huolellisemmin. — Savenvalajan pyörä on vanha keksintö, mutta kun sen ikää verrataan koko siihen ajanjaksoon, jonka kuluessa ihminen on yleensä valmistanut saviastioita, sitä voidaan pitää melko uutena keksintönä.

c. *[Handwritten notes in Finnish, likely a list or description of items related to the text above.]*

Lyhenneitä: ¹ määrä, verta verra- (verrata), käyttää

[Handwritten symbols or abbreviations.]

Tehtävä 35 a.

[Handwritten notes for task 35 a, including mathematical or descriptive symbols.]

[Handwritten notes at the top of page 73, likely a list or description.]

b. Viime aikoina ovat eri maiden kalastusasiantuntijat tehneet ehdotuksia kalastuksen kehittämiseksi. Merikalastuksen tehoa voidaan lisätä mm. käyttämällä entistä enemmän tutkaa. Voidaan myös ottaa avuksi entistä suuremmat nuotat ja troolit. Kalastus voitaisiin myös ulottaa syvemmälle vesiin kuin tähän asti. Onhan elämä tunkeutunut syvälle meriin. Toiselta puolen on tarjona vaara, että kovin tehokas kalastus verottaa kalakantaa liiaksi. Tämän vuoksi olisi kalastuksen rinnalla saatava aikaan voimakas kalanviljely. Erilaisilla toimenpiteillä tulee kalakanta tehokkaasti suojata. Viime aikoina on kalojen viljely lammikoissa suuresti yleistynyt. On esitetty mielipiteitä, että lammikoissa kasvanut kala on laadultaan huonompaa kuin luonnonvarainen.

c. *[Handwritten notes in Finnish, likely a list or description of items related to the text above.]*

Lyhenteitä: ¹ teollinen, teollisuus, tehdas, tuottaa, ⁵ kauppa

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Tehtävä 36 a.

1800-luvun alkuun asti Suomessa ei ollut teollisuutta. Tuotantoa tehtiin kotonaan, ja se oli perinteistä. Teollisuus alkoi kehittyä 1800-luvun loppupuolella, jolloin perustettiin ensimmäisiä teollisia yrityksiä. Ne olivat alkuun pieniä, mutta kasvoivat nopeasti. Teollisuus tuotti tuotteita, jotka olivat edullisempia kuin kotituotetut. Teollisuus myös luovutti työpaikkoja, mikä lisäsi väestön eläintason.

b. Aika 1880-luvulta ensimmäiseen maailmansotaan oli teollisuuden suurta nousukautta. Työpaikkojen luku lisääntyi tämän ajan kuluessa kolminkertaiseksi ja teollisuuden palveluksessa olevien työntekijöiden luku nelinkertaiseksi. Näin teollisuus saattoi tarjota toimeentulon huomattavasti suuremmalle väestön osalle kuin ennen.

Suurten teollisuuslaitosten synty Suomessa poikkesi eräissä suhteissa kehityksestä muualla maailmassa. Täällä näet teollisuuslaitokset vain osittain hakeutuivat kaupunkeihin. Huomattava osa puuteollisuudesta sijoittui pitkin jokien varsia ja järvien rantoja. Näin ollen industrialismin tulo Suomeen ei merkinnyt niin pitkälle menevää työntekijäin kasautumista suuriin kaupunkikeskuksiin kuin useissa muissa maissa.

c. 1800-luvun alkuun asti Suomessa ei ollut teollisuutta. Tuotantoa tehtiin kotonaan, ja se oli perinteistä. Teollisuus alkoi kehittyä 1800-luvun loppupuolella, jolloin perustettiin ensimmäisiä teollisia yrityksiä. Ne olivat alkuun pieniä, mutta kasvoivat nopeasti. Teollisuus tuotti tuotteita, jotka olivat edullisempia kuin kotituotetut. Teollisuus myös luovutti työpaikkoja, mikä lisäsi väestön eläintason.

1800-luvun alkuun asti Suomessa ei ollut teollisuutta. Tuotantoa tehtiin kotonaan, ja se oli perinteistä. Teollisuus alkoi kehittyä 1800-luvun loppupuolella, jolloin perustettiin ensimmäisiä teollisia yrityksiä. Ne olivat alkuun pieniä, mutta kasvoivat nopeasti. Teollisuus tuotti tuotteita, jotka olivat edullisempia kuin kotituotetut. Teollisuus myös luovutti työpaikkoja, mikä lisäsi väestön eläintason.

(Martti Ruudun Suomen historian mukaan)

Siigeliluettelo

1 eivät	/	{kuitenkin	/	tahto	/
enemmän	2	kun, kuin	2	tapa	/
ensi	2	kysyä	2	tarkka	(5)
et	7	markka	2	tarve	/
että	2	minä	2	tehdä	/
hän	2	mutta	2	50 toinen	2
ihminen	2	myös	2	tämä	/
itse	2	30 niin	2	tärkeä	(4)
jos	2	nyt	2	ulko	2
10 joskus	2	näin	2	usea	2
jälki	2	on	2	uusi	2
kaikki	2	pitkä	2	valta	2
kansa	2	pitää	2	valtio	2
kanssa	2	puoli	2	varten	2
kerta	2	siis	2	vasta	2
keski	2	siitä	2	60 viime	2
kirja	2	sinä	2	voi	2
kohta	2	40 sisä	2	yhtä	2
koko	2	sitten	2	yksi	2
20 korkea	2	sitä	2	64 yli	2
korko	2	{suhteen	2		
koska	2	{suhteessa	2		
		suuri	2		

Tehtävien c-kohdat

1 c. Lastaajat saavat rahaa kassasta ja haastavat rannalla: »Jaalan kannattaa taas palata rajan taa. Jaala saa tavaraa laajasta ja varakkaasta maasta. Tanakat jaalat lastaavat tavaraa Panamasta saakka.» — Raatamalla satamassa rakkaalla maan kamaralla lastaajat harrastavat samalla maan parasta.

2 c. Kalastaja palaa majastaan. Rannassa hän lastaa kalat. Jaalallaan hän saavuttaa taajaman sataman. Satamassa kalastaja saa kalastaan rahaa. Tuttavat jututtavat kalastajaa ja puhuvat tukalasta rahapulasta: »Kun pakastuu, kuluva rahavarat ja kalastajan majasta puuttuu tavara. Vasta kun rannat sulavat, lakkaa hankala tavarapula.»

3 c. Mannermaan rannasta miehet vievät veneellä saarelle evästä ja muuta tavaraa, kuten puuta. Meren jäätyessä pääsee saaresta jalan. Miehet palaavat mannermaalle. Mutta kun jäät keväällä sulavat ja purret etenevät vapaassa vedessä, he tulevat taas majakalleen. — Kun majakan tulot saattelevat venettä tummalla merellä, pienenevät merenkulun vaarat.

4 c. Kesällä pukevat maapalaa rehevät nauriin (kurr.) varret. Hukka ja kettu tulevat taas maapalalleen. Kettu tuumaa sudelle: »Kummat sinä varaat? Vie varret ja minä vien juuret. Kun sinä vien juuret, vien minä varret.» Hukka mielellään kerää mehevät varret. Mutta ne lakastuvat ja mustuvat, ja suden suuri kasa hupenee. Ketulle taas tulee naurista sekä helle- että pakkassään varalle. Tulevana kesänä hukka ja kettu saavat maapalastaan ruista (kurr.). Hukka päättelee, että kannattaa varata juuret ennen kuin kellastuneet varret. Mutta taas pääsee kettu paremmalle palalle ja hukka, raataja, saa elellä puutteessa.

5 c. Eräänlaatuisesta pankkirahasta piti sitten tulla vakaa raha. Kun tallettaja talletti metallimäärän, hänen tililleen pankissa tuli rahasumma metallimäärän vastikkeena. Metallirahan sijasta tuli liikkeelle seteli- ja paperiraha. Pankki vastasi tallettamallaan kullalla ja muulla kalliilla metallilla siitä, että rahalle tuli katetta. Englannissa (kirj. kuin Englannissa) perustetusta Englannin pankista tuli setelipankin esikuva. Sittemmin eri maat sääsivät lakeja pankkiliikkeestä ja estivät pankkeja menettelemästä tallettajille ja velallisille epäedullisesti.

6 c. Sitten tuli maalle suuri suru: Keisari lepäsi kuumeisena linnassaan. Kaikki luulivat, että hän ei enää elä pitkästi. Illalla keisari makasi sijal- laan ja hengitti kiivaasti. Eletty elämä ikään kuin tuli sinne hänen vierel- leen. Se puhui hänelle ja vaati häntä tilille. Kamariherrat ja lakeijat ei- vät kuulleet, kun keisari heitä huusi, sillä he viettivät illan keisarin seu- raajan puheilla. Mutta samassa liiteli linnan pihalle elävä satakieli. Sen pihapuussa seinän vierellä liverrellessä keisari tuli paremmalle mielelle,

ja veri pääsi liikkeelle hänen ruumiissaan. Viimein sarasti, ja haamut pakenivat linnasta. Kun kamariherrat sitten palasivat, he tapasivat keisarin paranneena ja reippaana.

7 c. Omasta maastamme puuttuu kivihilli kokonaan. Maassamme on esillä kova kallioperusta, eikä sen päälle ole kerrostuneena suuremmassa määrässä maata.

Elinkeinoelämä kulutti maassamme ennen suuret kivihillimäärät etenkin rannikoilla. Myös junaliikenne toimi osin sen varassa. Ostimme sitä monesta Euroopan maasta suuret määrät. Vesivoimamme, sen ohella puu ja muut kotoiset voimavarat, eivät ole meille riittäneet. Kuten muutkin Euroopan maat olemme ostaneet muista maanosista erikoisen suuressa määrässä öljyä.

10 c. Vielä kerran tuli näille kahdelle valtiolle sota: kolmas puunilaissota. Roomalaiset päättivät tällä kertaa kokonaan tuhota etelässä olevan vihollispesäkkeen. Roomalainen senaattori Cato (kirj.: *kato*) oli tunnettu puunilaisten vihamies. Caton puheen loppuna oli säännöllisesti lause, joka on tuttu monelle meistä. Se kuului suunnilleen näin: »Muuten olen sillä kannalla, että Kartago (*kurr.*) tulee tuhota.» Monen kiivaan kahan jäljestä roomalaiset valloittivat puunilaisten pääkaupungin ja hajottivat sen maan tasalle. Kun roomalaiset hieman tämän sodan jäljestä olivat valloittaneet koko Italian niemimaan, tuli Roomasta silloin tunnetun maanpiirin suurin valtio.

11 c. Mutta kun siili näytti myyrästä välittämättä kaikessa rauhassa pyyttelevän sängyssä, niin myyrä viimein sanoi: »Kyllä kai sinä nyt käsität, että minulla ei talossani ole tilaa meille kahdelle?» Siili vastasi: »Minulla itselläni on kyllä oikein hyvä olla. Jos et ole tyytyväinen, niin voit-han sinä kävellä tästä talosta tiehesi.» Sydän synkkänä ja kyynelin sai maamyyrä jättää majan. Siilirisännöi siinä vielä, kun hanget sulivat ja tuli lämmin kevät.

12 c. Saaristossa elävät kalastajat saavat nuoresta saakka suorittaa kovaa työtä soutuessaan (*-taissaan*) tuulen ja laineikon kourissa ja muokatesaan saaren köyhää maaperää. Meti ei suosiolla luovuta tuotteitaan. Toisen puolen vuotta se on jääkuoren suojassa, joka muodostuessaan ja sulaessaan (*-laissaan*) tuottaa esteen elämän tavalliselle kululle. Mutta jäänkin läpi nousee kala koukuissa, siirioissa ja ruotassa. Kalastajain hyödyllisen työn tuotteena on monella ruokapöydällä maukasta suomukalaa sekä silakkaa tuoreena ja suolakalana läpi vuoden.

13 c. Mutta laajemmissa oloissa oli jo ammoisina aikoina käytössä raha ja muodostui erikoinen kauppiassäätö. Historian aamunkoiton maat: Niilin seutu, Arabia, Syyria ja Vähän Aasian maat, kävivät laajaa kauppaa. Idän ja lännen kauppaa välittivät myöhemmin monet Välimeren

maat. 600-luvulla toimivat kauppiaina etupäässä arabialaiset. 1100-luvulla anastivat lähes koko Välimeren kaupan Italian kaupunkivaltiot. Keskiajalla kauppaa oli vain suppeilla seuduilla, eikä kaupan hyötyä tajuttu. Mutta Aasian eteläisille rannikoille vievän meritien ja Amerikan löytö avasivat kaupalle laajat näköalat. Pyreneiden niemimaalle tuli Amerikasta suuria tavaramääriä. Suuria kauppamaita olivat myös Alan-komaat. — Nykyaikana on kauppa erittäin laajaa ja monitahoista, ja sen alalla toimii suuret joukot ihmisiä.

15 c. Tulivat pakkaset. Joka puolella pieneni avoveden alue. Ankkayritti liikuttaa itseään, niin että vesi pysyi avannossa sulana. Mutta se uupui, kangistui ja jäättyi kiinni. Muuan talonpoika huomasi linnun ja irroitettuaan sen vei sen kotia. Viimein keväällä se monen kovan seikkailun jäljellä kohosi siivilleen. Lennollaan se tuli suurelle lammelle. Siellä soluivat vedessä keinuen sille jo tutut linnut: joutsenia. Ujona se lähestyi niitä. Vedestä kuvastui silloin sen oma kuva, ei enää rumana ankanpoikana, vaan upeana joutsenena. Pari pikku lasta tuli lammen rannalle. »Siinä tulee uusi», ne huusivat, »uusi on kaikista kaunein!»

16 c. Mutta kaiken tämän seasta kuului aseiden pauketta. Kiväärit rätsivät, tykit jyhlisivät ja pommit putoilivat tuhoten kylät ja kaupungit. Annoit ihmisten löytää utoja, tuhoavia voimia, aukaisit salattuja ovia. Yhä vaarallisemmat aseet toivat heidän ulottuvilleen. Mitä ihmiset sitten tavoittelivat? Mikä oli se voima, joka ajoi heitä edelleen? Se kukisti yhä useammat esteet, löysi yhä laajemmat toiminnan alueet. Mutta minne, tieto, jätit muinaisen toverisi — viisauden (*kurr.*), kyvyn elää rauhassa ja nauttia omien kätten töistä?»

17 c. Kauppakirje on siis liike-elämässä keskustelun korvike ja toisaalta sen vahvistaja ja täydentäjä. Tämä ei kuitenkaan edellytä sitä, että se muodoltaan ja luonteeltaan on aivan keskustelun kaltainen. Eihän kirjeen kirjoittaja useinkaan ole selvillä siitä, millainen on vastaanottajan kanta, eikä hän siis voi ohjata keskustelun kulkua sen pohjalta. Juuri sen takia kauppakirjeen tulee sisältää täsmälliset tiedot asioista. Kauppakirjeen tulee silti olla luonteva; se kärsii raskaasta sanonnasta. Se ei toisaalta saa olla liian lyhyt eikä toisaalta myöskään turhan monisanainen. Ennen kaikkea sen tulee olla selkeä.

18 c. Myyrän neuvosta välittämättä kotka edelleen oleskeli petäjässä ja kantoi ruokaa korkealla pesässä varttuville pojilleen. Mutta kerran rajun tuulenpuuskan puhalttaessa (*-aissa*) punäkkiä alkoi uhkaavasti ritistä ja halkeilla. Se murtui ja kaatui. Pesä hajosi, poikaset ruhjoutuivat ja kuolivat. Kun kotka tuulen tyyntyessä tapasi myyrän, se harmissaan siitä, että hylkäsi tämän antaman neuvon, tiedusti siltä: »Kuinka sinä, kurja maan olento, arvasit tämän vahvalta näyttäneen puuni niin huonosti käyvän?»

— »Sinä kiertelet maailmaa laajalti ja pitkälti», vastasi myyrä, »mutta minun osani on kulkea syvällä maan sisässä. Siellä näen, ovatko puun juuret terveet.»

19 c. Maaltapaon yhtenä syynä ovat liian pienet tilat. Maassamme on vielä paljon heikosti elinkelpoisia tiloja, joiden varassa ei yhdenkään perheen elämä ole kunnolla turvattu.

Maaltapako on siis ilmiö, joka osoittaa yhteiskunnan rakenteen muuttuvan. Muuttoliikettä ei näin ollen voi eikä ole syytä yrittää sellaisenaan pysähdyttää. Mutta yhteiskunnan, niin valtiovallan kuin kunnallisten johtojen, tulee omalta osaltaan koettaa tarkkailla ja ohjata muuttoliikettä. Ennen kaikkea tulee parantaa maaseudun, etenkin syrjäisempien seutujen, olosuhteita. saada laajempi tieverkosto ja parempia teitä. Maasta tulee huolehtia, sillä ovathan elämän perustana kaikkialla maan antimet.

20 c. Hirvi on pikemmin arka kuin rohkea eläin. Jos se kohtaa ihmisen, se useimmiten lähtee paikalta hyvää vauhtia. Syyspuolella hirvet toisinaan käyvät tervehtimässä maamiestä, syövät ja lahmaavat hänen kauraa-, ohra- tai vehnähalmettaan. Talven hirvet viettävät usein muutamat yhdessä varsin ahtaissa maaston kohdissa, kuten saarissa ja suon saarekkeissa. Rauhoitettuna hirvi viihtyy maassamme tiheästikin asutuilla seuduilla. Etelä- ja Keski-Suomessa on vahva hirvikanta, samoin Ahvenanmaalla.

21 c. Meksikon lahdesta lähtevä Golf-virta (*kurr.*) on oikeastaan itä-länsi-suunnassa virtaavan päiväntasaajavirran jatkoa, sen toinen haarautuma. Varsinaisen Golf-virran juoksu katkeaa jo keskelle Pohjois-Atlanttia, mutta matalampana virta jatkuu vielä pitkät matkat Norjan rannikolle ja Barentsin merelle asti satoja kilometrejä. Golf-virta runsaine lämpövarastoineen lämmittää koko Länsi-Euroopan ilmastoa. On laskeutunut, että se maassamme kohottaa tammikuun keskilämpöä 10 asteella. Golf-virta näyttää olevan voimakkaimmillaan syksyisin. Niinpä syksyt ovat yleensä lämpimät ja pitkät sateineen, tuulineen ja myrskyineen.

22 c. Rahan leimaamisen nerokas keksiminen vaikutti mullistavasti koko ihmiskunnan talouselämässä (vrt. 22 lukua). Samalla tavoin se myös nyt yhä vaikuttaa meidän jokapäiväisessä elämässämme. Keksintö syntyi noin vuonna 700 e.Kr. (*kurr.*) Herodotoksen tiedon mukaan Lydyiassa. On kuitenkin yhtä todennäköistä, että leimattua rahaa on ensiksi käytetty kreikkalaisissa Vähän Aasian rannikkokaupungeissa, kenties Miletoksessa. Keksintö levisi laajalle pitkin Vähän Aasian rannikkoa ja myös emämaan puolelle.

Rahan leimaamisen johdosta syntyi uusi muuttoliike 8.—6. vuosisadalla e.Kr. Eri puolille silloista tunnettua maailmaa syntyi kreik-

kalaisia siirtokuntia, joista kehittyi vauraita kaupunkeja. Nykyinen Istanbul oli alkuaan sellainen, samoin eräs silloisen Gallian kaupunki, joka nykyisin on Marseille (lue: *marsei*). Etelä-Italiasta ja Sisiliasta tuli voimakkaan muuttoliikkeen johdosta »toinen Kreikka».

23 c. Toisessa näytöksessä saamme olla mukana Karrin häissä, saamme nähdä, kuinka Esko suoriutuu ensimmäisestä itsenäisestä toimestaan kodin ulkopuolella. Saamme kuulla, kuinka kauniisti Karrin isäntä kuvailee hääpuheessaan suomalaisen korvenraivaajan elämää, jonka onnea Kivi muuallakin ylistää. Varsinkin Esko tulee toiminnan kuluessa läpikotaisin valaistuksi. Näytelmän lopussa tunnemme hänet paremmin kuin tuttavamme jokapäiväisestä elämästä.

Erikoista näytelmälle on, että sen monet perin koomiset henkilöt eivät joudu pilkan alaisiksi, vaan Kivi esittää heidät huumorin myötätuntoisessa valossa. Kiven sovinnollinen luonteenlaatu käy ilmi erityisesti myös näytelmän lopusta. Ristiriidat tasoittuvat, tulee sovinto, ja näytelmän henkilöt tekevät hyviä päätöksiä.

24 c. Myöhemmin on varsinkin lentokoneissa siirrytty vielä suurempi-tehoisiin ja nopeampiin suihkumootoreihin ja raketteihin. Kun 1800-luvun puolivälissä oli keksitty sähkömoottorit ja kun sähkövoima oli otettu yleisempään käyttöön, tulivat tämän vuosisadan alussa rautatieliikenteeseen sähköveturit ja kaupunkeihin raitiotievaunut. — Sähkön sekä kiinteän ja nestemäisen polttoaineen lisäksi on viimein tultu atomi-voiman käyttöön.

Tiedemiehet ja insinöörit pyrkivät jatkuvasti yhä tehokkaampiin, nopeampiin ja halvempiin liikennevälineisiin. Nopeasti ja mukavasti paikasta toiseen pääsyä ei enää voi lukea niihin etuihin, jotka ovat tarjona vain muutamille harvoille, vaan se kuuluu yhteiskunnan tunnustettuihin yleisiin tarpeisiin.

25 c. Pieni Lapin uunilintu lähtee syksyllä aivan toiseen suuntaan kuin muut: suoraan itään. Se lentää kauaksi Siperiaan, aina sen toiseen päähän saakka, kaartaa sieltä kaakkoon ja saapuu viimein Kiinaan. Tähänkään valtavaan maahan se ei pysähdy, vaan jatkaa yhä etelään. Malakan niemimaan kärkeen saavuttuaan se lentää meren yli Itä-Intian saaristoon. Keväällä se suorittaa matkan vastakkaiseen suuntaan ja palaa Suomeen samoihin aikoihin kuin muut kevään viimeiset tulokkaat. — Lintujen ihmeen tarkka kyky suunnistaa perustune, paitsi siihen, että ne kiinnostavat huomionsa erilaisiin maastomerkkeihin, kuten vesistöihin ja meriin, myös siihen, että ne tajuavat auringon ja tähtien aseman taivaalla ja voivat suunnistaa niiden mukaan.

26 c. Kreikkalainen matkustaisi lentokoneella yli tiheästi asutun kulttuurialueen. Hän laskeutuisi suurkaupunkiin ja tutustuisi siellä pitkälle

kehittyneeseen sosiaaliseen toimintaan. Mutta lentokone olisi ehkä jättänyt taakseen myös laajalti autiomaata ja käynyt seuduilla, joissa ihmiset yhä elävät kurjissa ja takapajuisissa oloissa. Kreikkalainen ihmettelisi elämän hyörintää miljoonakaupungissa, kaikkialle tunkeutunutta kiirettä. Jos hän sattuisi olemaan filosofi, hän ehkä muistaisi maamiehensä Diogeneen, joka lamppu kädessä oli etsinyt Ateenasta ihmistä, yksilöä. — Olisiko muinaisajan mies tyytyväinen viimein taas jättäessään aikamme ja matkustaessaan takaisin tarunomaiseen Hellaaseen?

27 c. Ei ole pidettävä ihmeenä sitä, että ruista leikattaessa edistettiin kovin hitaasti. Mutta ruokatunnin aikana osui paikalle Matti. Nopeasti hän sirpillään leikkasi suuret alat peltoa, sitoi lyhteet ja pystytti kuhilaat. Yhden kuhilaan nokkaan hän jätti sirpin. Takaisin tultaessa todettiin heti, että jotain oli vinossa, havaittiin salaperäinen noita kuhilaan nokassa. Päätös oli tehtävä nopeasti: Outo olento määrättiin upotettavaksi järveen. Sirpin kaulaan heitettiin köyden silmukka ja lähdettiin raahaamaan sirppiä kohti järveä. Vaikka se vastaan hangotellen takerteli puun juuriin ja kiviin, päästiin viimein perille. Köyden toiseen päähän sidottiin kivi ja työnnettiin vene vesille. Mutta juuri kun sirppiä ollaan upottamassa veteen, nähdään rannalta, kuinka se viime töikseen keksii takerua veneen laitaan ja vetää upottajat mukaansa veteen.

28 c. Kiven teoksista ei puutu myöskään vakavuutta. Luonnon kauneuden kuvaajana Kivi on erinomainen, ja hän on esittänyt ihmeellisellä herkkyydellä vanhoja tarinoita ja kertomuksia. Hänen tyyliinsä perusominaisuuksiin kuuluu sanonnan juhlavuuden ja omintakeisuuden lisäksi yksityispiirteiden runsaus. Kiven teokset herättivät aluksi ihastuksen ohella outoudellaan myös vastustusta, mutta myöhemmin ne ovat saaneet osakseen kaikkien piirien tunnustuksen.

29 c. Tilasta laadittaessa on muistettava liittää oheen viittaus tarjoukseen. Edelleen tulee antaa tarkat tiedot tavarasta, kuten sen nimestä, suuruudesta ja määrästä, esittää selvitys lähetyksestä sekä toimitus- ja maksuehdoista. Tilauksen pitää antaa vastaanottajalle tarkka käsitys kaikista tavarantoimitukseen liittyvistä seikoista. Myyjä ei saa joutua ratkaisemaan arvoituksia, kun hän saa käsiinsä tilauksen.

Tilaaajalle jää jäljennös tilauksesta lähetyksen tarkistusta ja erillisiä merkintöjä varten. Sellaisia saattaa esiintyä varsinkin, kun on kysymyksessä suurten tilausten toimittaminen ns. osatoimituksina. Liikkeen henkilökunta saa niiden välityksellä täsmällisen ilmoituksen toimintaansa varten. Mahdolliset erehdykset voidaan oikaista.

31 c. Suomen liittyminen Venäjän valtakuntaan sai Helsingin asemassa aikaan käänteentekevän muutoksen. Venäjän keisari Aleksanteri I määräsi vuonna 1812, että Suomen hallitus ja keskusvirastot oli siirrettävä Helsinkiin, niin pian kuin siellä oli saatu kuntoon tarpeelliset huoneistot; vain akatemia jäi Turkuun. Kun Turku oli palanut vuonna 1827, sääsi keisari Nikolai I, että myös yliopiston tuli siirtyä Helsinkiin. Seuraavien vuosikymmenien aikana parannettiin suuresti Helsingin asemakaavaa, ja tähän tarkoitukseen uhrattiin runsaasti varoja. Tässä työssä oli arkkitehti Engelin panos erittäin suuri, ja uudet rakennukset olivat taiteellisesti erittäin arvokkaat. Kauppa ja teollisuus sitä vastoin eivät pysyneet yhä koivien vaatimusten tasalla; 1800-luvun keskivaiheilla tuli pysähtymisen jakso. Helsingin hyväksi vaikutti kuitenkin sen asema pääkaupunkina. Siitä tuli rautatieratojen päätepaikka, ja siellä suoritettiin valtion toimesta uudisrakennuksia. Vuosisadan vaihteessa sille koitti uusi elpymisen aika.

33 c. Suomen asukkaiden luonteeseen on paljon vaikuttanut se, millaiset mahdollisuudet luonto on tarjonnut viljelykselle. Ilmasto ankarine talvineen asettaa rajoituksia, samoin maamme maaperä. Jokainen uusi peltotilkku on sitkeällä raivaustyöllä vallattava laajoilta metsiltä ja suurilta suomailta. Siten karu luonto on aikojen kuluessa kehittänyt asukkaissa sitkeyttä ja omatoimista neuvokkuutta. Se on karaissut heitä ruumiillisesti ja henkisesti. Salomaiden hiljaisessa yksinäisyydessä ihmiset ovat käyneet harvasanaisiksi ja sulkeutuneiksi, piirre, josta yhä vielä on merkkejä Suomen väestössä.

34 c. Eräässä muinaisen Teeben hautakammiossa on seinämaalaukset, jonka ikä on noin 3700 vuotta. Se esittää savenvallajaa työssään, ja hän käyttää apunaan savenvallajan pyörää. Samanlaista yksinkertaista kiekkoa käytetään vielä tänä päivänä Aasian maissa. Ihmeen kauniisti koristeltuja saviastioita on kaivausten yhteydessä löydetty mm. muinaisesta Mesopotamiasta. Kreikassa oli saviastioiden maalaamisen taito erittäin korkealla tasolla.

Myös tiiliä, kaakeleita ja lasiesineitä on valmistettu hyvin varhain. Enemmän kuin 6000 vuotta sitten kohosi Mesopotamiassa suuria kaupunkia, joiden talot oli rakennettu tiilistä ja joiden kadut oli päällystetty jonkinlaisella asfaltilla.

35 c. Mutta meressä on muutenkin elollista, joka voi kelvata ihmismiesnauksi. Meret tuottavat vuosittain valtavat määrät leviä. Levät muodostavat verraten vähän tutkitun kasvikunnan osan, ja esim. niiden käyttö-

arvosta ihmiselle ei vielä oltane riittävästi selvillä. Monilla meren rannikoilla ovat asukkaat jo kauan käyttäneet taloudessaan jossain määrin myös leviä. Niitä on käytetty esim. lannoitteena pelloilla ja puutarhoissa. Monet levät sisältävät jodia, joka on hivenaineena ihmiselle tärkeä. Viime aikoina on tutkittu mahdollisuuksia viljellä merileviä suuremmassa määrässä ja saada niistä ihmiskunnalle lisäravintoa. Viljelyspinta-alasta ei olisi puutetta. Tutkimuksella on tässä suhteessa edessään vielä paljon työtä.

36 c. Rinnan teollisuuden kanssa kasvoi kauppa. Kautta koko 1800-luvun ulkomaankaupan tavarankuljetukset tapahtuivat pääasiassa purjelaivoilla. Näiden suurimpia omistajia maassamme olivat Pohjanmaan rannikkokaupunkien laivanvarustajat. Vuosisadan lopulla purjelaivojen valtakausi päättyi. Samoihin aikoihin alkoi ulkomaankaupalle tärkeä talviliikenne, jossa käytettiin jäänmurtajien apua. — Viennistä noin kolmannes suuntautui Venäjälle. Kauppatase pysytteli yleensä tuontivoittoisena. Kotimaan kauppa laajeni sekin nopeasti sitä mukaa kuin kauppapuoteja syntyi maaseudulle. Aluksi ne olivat pelkästään yksityisten omistamia, mutta 1900-luvun alussa osuustoimintaliike kotiutui maahamme ja saavutti varsin pian laajan kannattajajoukon sekä maatalousväestön että teollisuustyöväestön piirissä.

Teollisuuden ja kaupan laajentuminen loi väestölle uusia toimeentulomahdollisuuksia. Ulkomailta voitiin hankkia tarvikkeita entistä suuremmassa määrin. Näin muodostuivat edellytykset elintason pysyvälle kohottamiselle.

Perusosan tehtävien lyhennelmät

3 b. Eräät miehet viettävät kesän pienellä saarella. He vetävät merestä kalaa. Rajusäällä estyvät miesten puuhat. Tuulet lennättävät veden rannasta majakan juurelle saakka. Miehet jäävät sisälle.

4. Huomautus: Sana *nauris* voidaan korvata sanalla *peruna*, joka osataan kirjoittaa.

4 b. Hukka huutaa ketun saralle. Kettu tulee, mutta palaa ja jää samalle tielle. Hukka menee sen perästä. Se tapaa ketun nukkumasta kuusen juurella. Kettu tuumaa, että se estää vieraat varastamasta eväät. Hukka raataa ja Kettu lepää.

4 c. Kesällä hukka ja kettu tulevat saralle. Kettu huutaa sudelle: Kummat sinä yaraat? Vie varret, ja minä vien juuret. Hukka kerää mehevät varret. Mutta ne lakastuvat. Ketulle taas tulee perunaa. Hukka saa elää puutteessa.

5 b. Pankkiiri hankki itselleen edustajat naapurinaasta. Ihmiset tallettivat rahaa pankin edustajalle. Kuitilla he hakivat itselleen rahaa pankista. Mutta samassa maassakin tavattiin erilaatuista rahaa.

5 c. Kun tallettaja talletti pankin edustajalle metallimäärän, hänen tililleen tuli vastaava rahasumma. Sitten tuli liikkeelle paperiraha. Pankki vastasi siitä, että rahalle tuli katetta. Eri maat sääsivät lakeja pankkiliikkeestä.

6 a. Kiinan keisari eli suuressa linnassaan. Sen pihalla kukkivat tuhannet kukat. Meren rannalla suhisi tuuli tuuheissa puissa. Rannalla eläi etevä satakieli. Keisarin seurue haki sen rannasta. Linnassa se esitti musiikkikappaleitaan.

6 b. Kerran tuli sitten Japanista keisarille metallinen satakieli. Se esitti pitkän musiikkikappaleen, mutta sadat kerrat mekaanisesti saman. Elävä satakieli pakeni linnasta. Mutta metallisatakieli meni viimein rikki.

6 c. Keisari lepäsi kuumeisena linnassaan. Ihmiset luulivat, että hän ei enää elä pitkästi. Eletty elämä tuli hänen vierelleen. Se puhutteli häntä. Viimein pihalle liiteli elävä satakieli. Sitä kuunnellessaan keisari parani.

7 a. Hiili on mukana kaikissa elämän toiminnoissa. Sitä on meidän kehossamme. Suuressa määrin sitä on puussa. Kun kuumennamme puuta niin, että se ei voi palaa, sen tilalle jää musta hiili.

7 b. Kivihiili on maan sisässä matalina vöinä. Kerrostumat voivat olla verraten pitkät. Niitä on tavattu eri tahoilla Euroopassa, kuten Itämeren itärannikoilla, Reinin maakunnissa ja Venäjällä.

7 c. Meidän maastamme puuttuu kivihiili kokonaan. Täällä on esillä kova kallioperusta. Sen päällä on ohut maakerros. Kivihiili on elinkeino-elämän perustana monessa maassa.

8 a. Varis meni kerran puron reunalle. Siellä oli iso sammakko laholle puulla. Varis seisoi kannon vierellä ja huusi sammakolle: Tule kovalle maalle. Sammakko epäröi. Varis silloin lupasi sammakolle, että se ei ota sitä kiinni.

8 b. Vanno sitten vala, sanoi sammakko. Varis vannoi valan. Silloin sammakko voitti pelon. Se kohosi vedestä ja tuli maalle. Mutta varis sieppasi sitä koivesta. Sammakko huusi: Missä vala? Varis vastasi: Vala vattassa!

9 a. Leijona oli jo niin laiha ja heikko, että muut eläimet saattoivat pienellä vaivalla väistää sitä. Silloin se käytti viekasta tapaa ja sai näin itselleen vielä saalista.

9 b. Se näytteli sairasta ja vetäytyi rauhalliselle paikalle. Siellä se kallion onkalossa maaten odotti joka päivä, että muut eläimet tulivat paikalle. Jokaisen, joka tuli sinne, se raateli ja söi.

9 c. Näin jalopeura vielä vaivaisena hankki saalista. Eräänä kauniina päivänä tuli paikalle kettu. Se jäi epäilevänä paikalleen. Silloin jalopeura lausui: Etkö tunne sairasta tuttavaasi? Kettu vastasi: Jäljet pelottavat! Sitten se kaikkosi pois.

10 a. Tarina kertoo meille eräästä Välimeren rannikon kaupungista. Sen olivat perustaneet idästä tulleet pakolaiset. He saivat luvan ostaa maata vain vähän. Mutta he saivat lisää perin erikoisella keinolla. Näin perustettiin K:n kaupunki.

10 b. Tasavallan ollessa voimassa roomalaiset valtasivat niemimaan eteläosan. Näin he tulivat etelässä puunilaisten etupiirin rajalle. Sitten seurasi sota. Roomalaiset voittivat sen. Sodan kuluessa Hannibal eteni Rooman edustalle saakka. Mutta hänen oli pakko palata toiselle sota-näyttämölle.

10 c. Näille kahdelle valtiolle tuli vielä kolmas sota. Roomalaiset päättivät kokonaan tuhota K:n kaupungin. Senaattori Cato oli sen tunnettu vihemies. Monen kahakan jäljestä roomalaiset valloittivat K:n. He hajottivat sen maan tasalle.

11 a. Syyssateet olivat lakanneet. Pyryn perästä tuli nyt pakkassää. Lyhyt päivä päättyi ja tuli hämärä. Maamyyrä lymysi maan sisässä. Silloin joku koputti ovelle. Tulija oli siili. Tämä pyysi saada vähän lämmitellä.

11 b. Maamyyrä pyysi vieraan sisälle. Siili söi ja joi ja kävi viimein maamyyrän sangulle. Maamyyrän oli nyt hyvin hankala kävellä tuvassaan. Mutta se toivoi siilin heräävän ja jättävän talon.

11 c. Mutta siili pysytteli rauhassa sängyssä. Maamyyrä silloin sanoi: Kai sinä käsität, että täällä ei ole tilaa meille? Siili vastasi: Minulla on täällä oikein hyvä olla. Jos sinä et ole tyytyväinen, niin kävele pois. Myyrä sai jättää majan.

12 a. Maatamme reunustaa lounaassa luonnonkaunis saaristovyö. Myös etelässä ja paikoin lännessä on rannikolla laaja saaristovyöhyke. Kaukana meressä näkyvät luodot eivät nekään ole kuolleita.

12 b. On poutapäivä. Vierailija nousee luodolle. Matalana ryömiä kal-liota myöten puu. Taivaanrannassa voi huomata savujuovan. Huonolla säällä maisema on toinen. Hyökylaineet vyöryvät kallioita vastaan.

12 c. Saaristossa elävät kalastajat suorittavat kovaa työtä. Meri ei suo-siolla luovuta tuotteitaan. Toisen puolen vuotta se on jääkuoren suo-jassa. Kalastajien työ tuottaa monelle ruokapöydälle kalaa läpi vuoden.

13 a. Kauppias on välittäjä tuottajan ja kuluttajan välillä. Hän toimittaa tavarat lyhyessä ajassa kuluttajille. Kauppias voi myös varastoida tava-raa ja estää näin tavarapulan. Kaupan avulla saamme nopeasti muualla tuotettua tavaraa.

13 b. Kaupan avulla saa meren äärellä asuva sisämaan tuotteita. Sisä-maan asukas voi saada vaikka merikalaa. Autoilija ostaa itselleen auton ja sen varaosia. Joka ateriallamme on pöydällä kaupan tuottamaa ruokaa.

13 c. Jo ammoisina aikoina oli käytössä raha. Monissa valtakunnissa muodostui erikoinen kauppiassääty. Monet maat kävivät laajaa kauppaa. Myöhemmin Välimeren maat välittivät idän ja lännen kauppaa. Nykyai-kana kauppa on erittäin laajaa ja monitahoista.

14 a. Tiibet on seutu, josta on peräisin seuraava vaikuttava tarina. Kaksi miestä käveli kerran vuoristossa lumipyryssä. Siellä he löysivät rinnettä alas suistuneen miehen. Toinen heistä halusi auttaa häntä.

14 b. Mainittu mies kertoo: Toverini meni edelleen. Minä kiipesin alas

vahingoittuneen luo. Minun onnistui nostaa hänet maasta. Ponnistelu aiheutti sen, että minulle tuli lämmin. Pian uusi toverini jo toipui. Mutta ensimmäinen toverini oli uupuneena kuollut pakkasessa.

15 a. Viimeinen ankaemon poikasista oli kuoriutuessaan ruma ja iso. Muut poikaset miellyttivät naapureita, mutta ei tämä iso. Emo yritti puolustaa sitä. Mutta kaikki muut kiusasivat sitä.

15 b. Anka pakeni suolammelle. Muut vesilinnut kummastelivat toveriaan. Mutta paikalle tuli miehiä aseineen. Kauhistuneena anka sai taas paeta. Kerran illalla se näki kaksi vaaleaa siivekstä. Linnut olivat joutsenia.

15 c. Sitten tulivat pakkaset. Anka jäätynyt uupuneena kiinni. Eräs talonpoika vei sen kotia. Seuraavana keväänä ruma ankanpoikanen oli jo aikuinen. Se kohosi siivilleen. Mutta se ei ollut enää anka, vaan upea joutsen.

16 a. »Heräsit muinaisissa itämaissa. Asuit Hellaassa. Viitoitit tietä kuuluisille miehille. Sitten nukuית vuosisatoja, kunnes viimein heräsit.

16 b. Näytit ihmisille lisää luonnon salatuista voimista. Valaisit heille yhä useammat luonnonlait. Moottorit surisevat ja raketit nousevat taivaalle. Autoit ihmisiä monella tavoin ja tuotit heille huvia.

16 c. Mutta samalla kuului aseiden pauketta. Kiväärin räätisivät, tykit jylsivät ja pommit putosivat. Annoit ihmisten löytää outoja voimia. Mikä sitten ajoi heitä edelleen? Se oli tiedonhalu. Mutta minne, tieto, jätit toverisi, kyvyn elää rauhassa?»

17 a. Kauppakirjeellä on tärkeä asema liike-elämässä. Se on apuna liikeasiain valmistelussa. Se on selvä ja varma suullisen keskustelun vahvistaja. Se sanoo asiat täsmällisesti. Sen voi myös tallettaa.

17 b. Liikekirje sanoo asian selvemmin kuin henkilö toiselle. Mutta se ei voi keskustellen selvittää asiaa. Kirjeellinen toiminta ei aina ole nopeinta. Se on turhaa, jos asian voi helposti järjestää puhelimella. Kirjeen voi toisinaan korvata sähköllä.

17 c. Kauppakirjeellä on tärkeä asema työelämässä. Kirje on toisaalta keskustelun korvike, toisaalta sen täydentäjä. Liikekirjeen tulee olla selvä. Sen pitää sisältää kaikki keskeiset tiedot. Sen tulee myös olla helppolukuisen.

18 a. Kotka teki pesän pitkän petäjän ylimmälle haaralle. Kun se kierteli korkealla lähellä pilviä, sen silmät tarkkailivat maata. Se tähyili vihreitä kuusikkoja ja kirjavia viljapeltoja. Se tähyili harjanteita, järven selkiä ja merta.

18 b. Pesäpuun juurella asui vanha maamyyrä. Kerran myyrä sanoi kotkalle: Muuta pois siltä paikalta. — Minkä takia, tiedusti kotka. Mänty on jo vanha ja heikko, vastasi myyrä rohkeasti. Kotka sanoi: Minä en pesäpuussani näe lainkaan vikaa.

18 c. Kotka oleskeli edelleen petäjässä. Kerran rajussa tuulessa puu murtui ja kaatui. Tuulen tyyntyessä kotka tiedusti myyrältä: Kuinka arvasit, että vahvan puuni käy näin huonosti? Myyrä vastasi: Minä näen, ovatko puun juuret terveet.

19 a. Maaltapako ei ole uusi ilmiö. Sitä ei esiinny pelkästään meillä. Tiedämme maaltapaon saaneen laajat mittasuhteet. Maaltapako on merkkinä siitä, että yhteiskunta teollistuu. Paitsi tehtaita ja vastaavia laitoksia myös palveluelinkeinot vetävät työvoimaa.

19 b. Nuoren ihmisen tulee miettiä tarkasti, ennen kuin hän lähtee maaseudulta. Maaseudulta lähteneen nuoren voi olla vaikea selvittää kaupungin usein ahtaissa olosuhteissa. Jos kotiseutu voi tarjota hänelle työtä, se on usein paras.

19 c. Maaltapaon yhtenä syynä ovat karut ja pienet tilat. Muuttoliikettä ei helposti voida pysähdyttää. Mutta yhteiskunnan tulee koettaa tarkkailla ja ohjata muuttoliikettä. Sen tulee koettaa parantaa syrjäseutujen olosuhteita. Sen tulee tukea näiden alueiden elinkeinotoimintaa.

20 a. Hirven ruho on vahva ja sarvet mahtavat. Harvoin saa nähdä hirven luonnossa aivan läheltä. Sen turkki on ruskea tai harmahtava, jalat tuhkanharmaat.

20 b. Hirven vartalo on jonkin verran epäsuhtaisen näköinen. Sen harppova askel vaikuttaa myös oudolta. Hirvi on märehittäjä. Se syö mielellään puiden lehtiä ja vesoja.

20 c. Hirvi on melko arka eläin. Maantielle hypähtävä hirvi on autoilijoille vaarallinen olento. Hirvi on rauhoitettu, ja se viihtyy näin ollen melko tiheästikin asutuilla seuduilla.

21 a. Pohjoismaat Suomi, Ruotsi, Norja ja Tanska sekä lisäksi Islanti ovat kaikki kehittyneitä maita. Näin on laita, vaikka nämä maat sijaitse-

vat kaukana pohjoisessa. Niiden pääkaupungit kuten Helsinki, Tukholma ja Oslo ovat maailman pohjoisimpia pääkaupunkeja.

21 b. Näiden maiden ilmasto ei ole yhtä ankara kuin yleensä näin pohjoisessa. Pakkasjaksot eivät yleensä kestä kovin pitkälti. Ilmastomme pysyy lämpimänä etelästä tulevan merivirran ansiosta.

21 c. Tämä lämmin virta on Golf-virta (G-virta), joka saa alkunsa Meksikon lahdesta. Pohjoisaltaan virta on melko matala. Se lämmittää silti koko Länsi-Euroopan ilmastoa. Maassamme se kohottaa tammikuun keskilämpöä noin 10:llä asteella.

22 a. Muinaisen Kreikan elinkeinot kehittyivät aikaa myöten. Näin ollen täytyi teolliselle toiminnalle hankkia raaka-ainetta. Samoin tuli hankkia jalostetuille tuotteille markkinoita. Tämä oli tarpeellista sen vuoksi, että paikallinen väestö alkoi voimakkaasti kasvaa. Täytyi koettaa saada lisää viljaa. Erikoisesti Mustanmeren rannikot houkuttelivat kreikkalaisia. Maastamuutto lisääntyi suuresti 7:nnessä vuosisadalla e.Kr.

22 b. Muuttoliike johtui siitä, että kaupan ja teollisen tuotannon alalla tapahtui valtava nousu. Tämä nousu johtui siitä, että raha ensi kertaa oli maksuvälineenä. Kauppias sai maksuvälineen, jota oli helppo käsitellä. Valtion leima takasi rahan arvon. — Rahan edeltäjiä olivat kulta- ja hopeakappaleet. Niiden käyttö oli erittäin vaivalloista. Rahalla oli varsinkin vaihtokaupan rinnalla suuri etu. Jokaisen tavaran vastineeksi kelpasi raha.

22 c. Leimattu raha on nerokas keksintö. Se vaikuttaa yhä meidän jokapäiväisessä elämässämme. Keksintö syntyi noin vuonna 700 e.Kr. Leimattua rahaa lienee ensiksi käytetty Vähän Aasian rannikkokaupungeissa. Kreikassa syntyi uusi muuttoliike 8.—6. vuosisadalla e.Kr. Eri puolille syntyi kreikkalaisia siirtokuntia. Näistä kehittyi sitten vauraita kaupunkeja. Eräs tällainen kaupunki on nykyisin Turkissa, toinen Ranskassa. Italiassa oli paljon tällaisia kaupunkeja.

Kieliopillisen osan tehtävien lyhennelmiä

24 a. Liikenteessä on vasta runsaan sadan vuoden aikana päästy todella tärkeisiin tuloksiin. Näin on laita myös moniin muihin elämän aloihin nähden. Pitkän askelen eteenpäin vei höyrykone. Ensimmäiset höyrylaivat tulivat käyttöön 1700- ja 1800-luvun vaihteessa. Samoihin aikoihin alkoi matkustajaliikenne. Ensimmäinen höyrylaiva matkasi Amerikasta Englantiin hieman myöhemmin.

24 b. Jonkin verran tämän jälkeen tuli liikenteeseen höyryveturi. 1880-luvulla kaksi keksijää päätyi nykyaikaisen malliseen autoon. Vuosisadan vaihteessa autojen tuotanto pääsi hyvään vauhtiin, mutta auto tuli yleiseen käyttöön vasta ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Omaan maahanamme saapui ensimmäinen auto vuonna 1900. Nyt ovat liikennevälineet kehittyneet jo varsin tehokkaiksiin muotoihin.

24 c. Myöhemmin on etenkin lentokoneissa siirrytty suuritehoisiin suihkumootoreihin. Kun sähkövoima oli otettu yleiseen käyttöön, tulivat liikenteeseen sähköjunat ja raitiotie. Edelleen on pyritty yhä tehokkaampiin ja halvempiin moottoreihin. Nopeaa pääsyä paikasta toiseen ei enää voida lukea sellaisiin etuihin, jotka kuuluvat vain harvoille, vaan se kuuluu yleisiin tarpeisiin.

26 a. Mitä ajattelisi muinaisen Kreikan asukas, jos hän yllättäen joutuisi keskelle nykyaikaa? Varmaan hän olisi suuresti hämmästynyt. Voisipa moni asia saattaa hänet peräti pelästymään. Tuskin hän olisi kuvitellut vastaista elämää tämän tapaiseksi. Mutta hän olisi kiinnostunut kuulemaan kaikesta siitä, mitä ympärillä tapahtuisi. Jos hän olisi oppinut, hän ehkä ymmärtäisi yhtä ja toista.

26 b. Kreikkalainen huomasi, että antiikin maailman raja on paennut kauas. Olihan jo Ikaros yrittänyt päästä maapallon ulkopuolelle, mutta lentäessään polttanut siipensä ja pudonnut mereen. Tulkki ei pystyisi kuvaamaan, mitä kaikkea maailmassa on tapahtunut alkaen vanhasta ajasta, kun antiikin kulttuuria oli seurannut kristinuskon aika ja keskiajan jälkeen oli koittanut uusi aika.

26 c. Kreikkalainen voisi matkustaa lentokoneella yli tiheästi asutun alueen. Hän laskeutuisi kaupunkeihin ja tutustuisi niihin. Mutta lentokone olisi ehkä jättänyt taakseen myös autiomaata ja olisi ehkä käynyt

myös takapajuisilla seuduilla. Kreikkalainen ihmettelisi elämää miljoona-kaupungissa. Olisikohan hän tyytyväinen viimein jättäessään aikamme ja palatessaan Hellaaseen?

27 a. Hölmölässä haluttiin kasvattaa suolaa ja kylvettiin sitä peltoon. Sadon suhteen kuitenkin petyttiin, sillä saatiin vain rikkaruohoa. Siksi kokoonnuttiin neuvottelemaan. Otettiin harkittavaksi, mitä olisi tehtävä. Olisiko yritettävä kylvää parempaa suolaa vai olisiko käytävä kylvämään ruista. Silloin kuultiin huudettavan: Suola on riittävää ainetta, mutta voidaanko se rukiin siemen taata?

27 b. Vähän aikaa väiteltiin asiasta. Sitten muuan mies sanoi: Jos kylvetään suolaa ja se menee hukkaan, niin ollaan aivan ilman. Mutta jos kylvetäisiin ruista, niin saadaan ainakin olkea. Tämä kanta hyväksyttiin ja päätettiin, että ruista oli kylvettävä. Ruista sitten kylvettiin ja myöhemmin nähtiin kauniin rukiin kasvavan pellossa. Loppukesällä ruista sitten ryhdyttiin korjaamaan.

27 c. Ei ole pidettävä ihmeenä sitä, että ruista leikattaessa edistytettiin hitaasti. Silloin osui paikalle Matti. Hän leikkasi sirpillä suuret alat ja pystytti kuhilaat. Yhden kuhilaan nokkaan hän jätti sirpin. Takaisin tultaessa todettiin heti, että jotain oli vinossa. Päätös oli nopea: Outo olento määrättiin upotettavaksi järveen. Näin myös yritettiin tehdä, mutta huonoin tuloksin.

28 a. Aleksis Kivi oli kotoisin Uudeltamaalta. Uudellamaalla hän eli koko elämänsä. Jo nuoruudessaan hän joutui taistelemaan köyhyydestä johtuvia vaikeuksia ja sairautta vastaan. Monin ponnistuksin hänen onnistui päättää koulunkäyntinsä. Hänen aikomuksenaan jo nuoruudessa oli tulla kirjailijaksi. Tässä pyrkimyksessään hän onnistui täysin. Hänestä tuli Suomen kirjallisuuden suurin hahmo.

28 b. Kiven mielikuvituksen rikkaus oli suuri. Kauneudessaan hänen tuotteensa ovat vertaansa vailla. Parhaat Kiven kuvauksista liikkuvat kansan keskuudessa. Niissä esittäytyvät suomalaisen kansanluonteen eriminaisuudet kaikkein vastakkaisuuksineen. Kivi ivaa kuvaustensa yhteydessä omahyväisyyttä ja itsepäisyyttä, mutta tarkastelee henkilöiden heikkouksia usein suurella myötämielisyydellä.

28 c. Kiven teoksista ei puutu myöskään vakavuutta. Kivi oli erinomainen luonnon kauneuden kuvaaja, ja hän on esittänyt suurella herkkyy-

dellä vanhoja kertomuksia. Hänen tyyliinsä perusominaisuuksiin kuuluu omintakeisuuden ohella yksityispiirteiden runsaus. Kiven teokset herättivät aluksi myös vastustusta, mutta myöhemmin ne ovat saaneet kaikkien piirien tunnustuksen.

30 a. Saariston asutuksessa on kauan havaittu vähenemistä. Ansioiden huononemisen vuoksi kalastajat jättävät ammattinsa. Toimeentulon heikkenemiseen on osaltaan vaikuttanut pienillä aluksilla harjoitetun merenkulun huomattava väheneminen. Merenkulun harjoittamisesta saa elatuksensa enää vain pieni osa saariston väestöstä, kun sillä ennen on ollut toimeen tulemiselle suuri merkitys.

30 b. Syynä saariston väestön aseman heikkenemiseen ovat myös huonot liikenneyhteydet. Olojen kehittymisen toiveet ovat siellä pienemmät kuin muualla. Kalastuksen kannattavuuden alenemisesta voi syyttää kalakannan pienenemistä. Mutta kalastajien huonolla järjestäytymisellä on oma osansa kehityksessä. Kalastajaväestön olojen parantaminen vaatii kaupan tehokasta järjestämistä.

30 c. Suuremman tehon saaminen kalan kuljetukseen toisi ehkä korjauksen epäkohtiin. Etenkin autokuljetuksen järjestämisestä olisi hyötyä. Saariston olojen kohentamiseksi ja sen turvaamiseksi väestönkadolta olisi tehostettava sähköistämistä, edelleen kiinnitettävä huomiota liikenneyhteyksien parantamiseen ja ylläpitämiseen ja olisi myös tuettava pien-teollisuusyritysten toimintaa.

